

2016

***Informacje dotyczące adekwatności kapitałowej
Raiffeisen Bank Polska S.A.***

według stanu na 31 grudnia 2016 r.

EXACT

U.S. Markets

DJ Industrial Average 8586.74

M J J A S O N D J

M T W T F S S

CLOSE NET CHG % CHG HIGH LOW

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	9
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O BANKU	10
2.1. RÓŻNICE POMIĘDZY KONSOLIDACJĄ FINANSOWĄ I OSTROŻNOŚCIOWĄ.....	10
3. ZASADY ZARZĄDZANIA W BANKU.....	12
4. ORGANIZACJA PROCESU ZARZĄDZANIA RYZYKIEM.....	15
5. RYZYKO KREDYTOWE.....	17
5.1. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM	17
5.2. MONITOROWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO	17
5.3. POMIAR RYZYKA KREDYTOWEGO	18
5.3.1. SYSTEM RATINGOWY.....	18
5.3.2. METODY POMIARU.....	19
5.3.3. JAKOŚĆ MODELI.....	20
5.4. PORTFEL KREDYTOWY	21
5.4.1. KONCENTRACJA ZAANGAŻOWAŃ.....	21
5.4.2. ZABEZPIECZENIA	22
5.5. RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA.....	23
5.6. EKSPOZYCJE KAPITAŁOWE NIEUWZGLĘDNIONE W PORTFELU HANDLOWYM	25
5.7. ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI	25
5.7.1. PODEJŚCIE I METODY PRZYJĘTE DO USTALENIA KOREKT WARTOŚCI I REZERW	26
5.7.2. EKSPOZYCJE Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI I PRZETERMINOWANE.....	27
5.7.3. KOREKTY WARTOŚCI I REZERW	27
5.8. WYMOGI KAPITAŁOWE Z TYTUŁU RYZYKA KREDYTOWEGO	27
5.9. AKTYWA OBCIĄŻONE.....	38
6. RYZYKO RYNKOWE	39
6.1. RYZYKO PŁYNNOŚCI	40
6.2. RYZYKO WALUTOWE	42
6.3. RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ.....	44
7. RYZYKO OPERACYJNE	48
7.1. CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM OPERACYJNYM	48
7.2. APETYT NA RYZYKO OPERACYJNE	48
7.3. ORGANIZACJA PROCESU ZARZĄDZANIA RYZYKIEM OPERACYJNYM.....	48
7.4. ZAKRES I RODZAJ SYSTEMÓW RAPORTOWANIA I POMIARU RYZYKA OPERACYJNEGO	49
7.5. WYMOGI KAPITAŁOWE Z TYTUŁU RYZYKA OPERACYJNEGO	49
7.6. SUMA STRAT BRUTTO Z TYTUŁU ZDARZEŃ RYZYKA OPERACYJNEGO W ROKU 2016	49
8. FUNDUSZE WŁASNE.....	52
8.1. STRUKTURA FUNDUSZY WŁASNYCH.....	52
8.2. GŁÓWNE CECHY INSTRUMENTÓW KAPITAŁOWYCH	55
8.3. UZGODNIENIE POZYCJI FUNDUSZY WŁASNYCH Z BILANSEM W ZBADANYM SPRAWOZDANIU FINANSOWYM.....	57
9. DŹWIGNIA FINANSOWA.....	59
10. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	63
10.1. ZARZĄDZANIE ADEKWATNOŚCIĄ KAPITAŁOWĄ	63
10.2. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁU REGULACYJNEGO	64
10.3. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO.....	65

11. POLITYKA ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE	.67
11.1. PROCES USTALENIA POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ.....	67
11.2. NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE DOTYCZĄCE KSZTAŁTOWANIA WYNAGRODZEŃ, W TYM WYNAGRODZEŃ ZALEŻNYCH OD WYNIKÓW	68
11.3. KRYTERIA OCENY WYNIKÓW STANOWIĄCYCH PODSTAWĘ UPRAWNIEŃ DO ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZENIA	68
11.4. GŁÓWNE PARAMETRY ORAZ ZASADY USTALANIA WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W BANKU	69
11.5. ZBIORCZE INFORMACJE ILOŚCIOWE DOTYCZĄCE WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA Z PODZIAŁEM NA LINIE BIZNESOWE.....	69

Spis tabel

TABELA 1.	JEDNOSTKI POWIĄZANE Z RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A.	10
TABELA 2.	ŁĄCZNY POZIOM AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH SPÓŁEK ZALEŻNYCH RBPL	11
TABELA 3.	UDZIAŁY W PODMIOTACH SEKTORA FINANSOWEGO NIE OBJĘTE KONSOLIDACJĄ I NIE STANOWIĄCE POMNIEJSZENIA FUNDUSZY WŁASNYCH GRUPY	11
TABELA 4.	SYSTEM KOMITETÓW RYZYKA W RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A.	16
TABELA 5.	DOPUSZCZALNY LIMIT KONCENTRACJI WZGLĘDEM POJEDYNCZEGO KLIENTA LUB GRUPY KLIENTÓW POWIĄZANYCH	21
TABELA 6.	INFORMACJE DOTYCZĄCE RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA.....	24
TABELA 7.	EKSPOZYCJE KAPITAŁOWE NIEUWZGLĘDNIANE W PORTFELU HANDLOWYM W PODZIALE ZE WZGLĘDU NA CEL NABYCIA	25
TABELA 8.	EKSPOZYCJA PRZED CZYNNIKAMI KONWERSJI BĘDĄCA PODSTAWĄ KALKULACJI AKTYWÓW WAŻONYCH RYZYKIEM (RWA), KOREKTY Z TYTUŁU SZCZEGÓLNEGO I OGÓLNEGO RYZYKA KREDYTOWEGO ORAZ WPŁYW ZASTOSOWANYCH TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO.....	29
TABELA 9.	PODZIAŁ EKSPZYCJI BĘDĄCEJ PODSTAWĄ KALKULACJI AKTYWÓW WAŻONYCH RYZYKIEM (RWA) 30	
TABELA 10.	EKSPOZYCJE WAŻONE RYZYKIEM (RWA) PRZED I PO ZASTOSOWANIU WSPÓŁCZYNNIKA WSPARCIA MŚP	30
TABELA 11.	EKSPOZYCJE W PODZIALE NA STOPNIE JAKOŚCI KREDYTOWEJ	33
TABELA 12.	STRUKTURA GEOGRAFICZNA EKSPZYCJI BILANSOWEJ I POZABILANSOWEJ GRUPY	33
TABELA 13.	ROZKŁAD GEOGRAFICZNY EKSPZYCJI	35
TABELA 14.	ROZKŁAD EKSPZYCJI WEDŁUG REZYDUALNEGO TERMINU ZAPADALNOŚCI.....	37
TABELA 15.	SKŁADNIKI NADWYŻKI PŁYNNOŚCI.....	40
TABELA 16.	SKUMULOWANE WARTOŚCI LUKI	42
TABELA 17.	POZIOM NADZORCZYCH MIAR PŁYNNOŚCI NA 31.12.2016 (W MLN PLN).....	42
TABELA 18.	WYNIKI CENTRALNEGO SCENARIUSZA KRYZYSOWEGO NA 31.12.2015 ROKU	42
TABELA 19.	STATYSTYKI POZIOMU WARTOŚCI ZAGROŻONEJ W 2016 ROKU.....	44
TABELA 20.	LUKA PRZESZACOWANIA STOPY PROCENTOWEJ	45
TABELA 21.	WARTOŚĆ ZMIANY WYNIKU FINANSOWEGO W OKRESIE ROCZNYM PRZY PRZESUNIĘCIU KRZYWYCH O 100 PUNKTÓW BAZOWYCH W PODZIALE NA WALUTY	46
TABELA 22.	SUMA STRAT BRUTTO Z TYTUŁU ZDARZEŃ RYZYKA OPERACYJNEGO ODNOTOWANYCH W 2016 ROKU W RBPL.....	50
TABELA 23.	FUNDUSZE WŁASNE W OKRESIE PRZEJŚCIOWYM ZGODNIE Z ZAŁĄCZNIKIEM NR VI ROZPORZĄDZENIA WYKONAWCZEGO (UE) NR 1423/2013, WYKORZYSTANE DO OBLICZENIA ŁĄCZNEGO WSPÓŁCZYNNIKA KAPITAŁOWEGO (W TYS. ZŁ)	52
TABELA 24.	GŁÓWNE CECHY INSTRUMENTÓW KAPITAŁOWYCH.....	55
TABELA 25.	RÓŻNICE W POZYCJACH FUNDUSZY WŁASNYCH BANKU WNIKAJĄCE Z ZAKRESU KONSOLIDACJI DO CELÓW RACHUNKOWOŚCI I REGULACJI OSTROŻNOŚCIOWYCH (W TYS. ZŁOTYCH)	57
TABELA 26.	WSPÓLNE UJAWNIEŃ WSKAŹNIKA DŹWIGNI ZGODNIE Z TABELĄ LRCOM Z ROZPORZĄDZENIA 2016/200 (W TYS. ZŁ)	59
TABELA 27.	ZESTAWIENIE DOTYCZĄCE UZGODNIENIA AKTYWÓW KSIĘGOWYCH I EKSPZYCJI WSKAŹNIKA DŹWIGNI ZGODNIE Z TABELĄ LRSUM Z ROZPORZĄDZENIA 2016/200 (W TYS. ZŁ)	60
TABELA 28.	PODZIAŁ EKSPZYCJI BILANSOWYCH (Z WYŁĄCZENIEM INSTRUMENTÓW POCHODNYCH, TRANSAKCJI FINANSOWANYCH Z UŻYCIEM PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH I EKSPZYCJI WYŁĄCZONYCH) ZGODNIE Z TABELĄ LRSPL Z ROZPORZĄDZENIA 2016/200 (W TYS. ZŁ).....	60
TABELA 29.	INFORMACJA JAKOŚCIOWA ZGODNIE Z TABELĄ LRQUA Z ROZPORZĄDZENIA 2016/200.....	61
TABELA 30.	WYMOGI DOTYCZĄCE MINIMALNYCH POZIOMÓW ŁĄCZNEGO WSPÓŁCZYNNIKA KAPITAŁOWEGO.....	64
TABELA 31.	WSPÓŁCZYNNIKI KAPITAŁOWE ORAZ WYMOGI KAPITAŁOWE BANKU	64

Spis schematów

SCHEMAT I - PROCES ZARZĄDZANIA I MONITOROWANIA RYZYKA W BANKU	15
SCHEMAT II - PROCES ZARZĄDZANIA KAPITAŁEM.....	63
SCHEMAT III - PROCES ZARZĄDZANIA KAPITAŁEM W KONTEKŚCIE PROCESU ADEKWATNOŚCI KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO.....	65

Spis wykresów

WYKRES 1 EKSPozyCJA NA RYZYKO (RWA) Z TYTUŁU RYZYKA KREDYTOWEGO W 2016 ROKU.....	31
WYKRES 2 EKSPozyCJA NA RYZYKO (RWA) W PODZIALE NA TYP EKSPozyCJI.....	31
WYKRES 3 PODZIAŁ EKSPozyCJI ZABEZPIECZONEJ ZE WZGLĘDU NA GŁÓWNE RODZAJE ZABEZPIECZEŃ.....	32
WYKRES 4 STRUKTURA FINANSOWANIA NA 31.12.2016.....	41
WYKRES 5 WARTOŚĆ ZAGROŻONA Z TYTUŁU RYZYKA WALUTOWEGO W 2016 ROKU	43
WYKRES 6 WARTOŚĆ ZAGROŻONA Z TYTUŁU RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE HANDLOWEJ W 2016 ROKU	46

Wykaz skrótów i definicji

RBPL	– Raiffeisen Bank Polska S.A.
RLPL	– Raiffeisen Leasing Polska S.A.
RIA	– Raiffeisen Insurance Agency sp. z o.o.
RZB	– Raiffeisen Zentralbank Oesterreich AG
RBI	– Raiffeisen Bank International AG
RI	– Raiffeisen International Bank-Holding
Jednostka Dominująca	– Raiffeisen Bank International AG
RBPL, Bank	– Raiffeisen Bank Polska S.A.
Grupa	– Grupa Raiffeisen Bank International AG
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
ALCO	– Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami
Default	– niewykonanie zobowiązania kredytowego przez klienta Banku
PD	– prawdopodobieństwo wystąpienia niewykonania zobowiązania (Probability of Default)
LGD	– strata przypadku wystąpienia niewykonania zobowiązania (Loss Given Default)
CCF	– współczynnik konwersji kredytowej dla części pozabilansowej ekspozycji (Credit Conversion Factor)
EAD	– wartość ekspozycji Banku na moment wystąpienia zdarzenia niewykonania zobowiązania (Exposure At Default)
Rozporządzenie CRR	– Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych
Rozporządzenie Delegowane	– Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) NR 183/2014 z dnia 20 grudnia 2013 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących określenia sposobu obliczania korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego
Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym	– Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym

Dokument stanowi realizację Polityki Informacyjnej w zakresie ogłaszania przez Raiffeisen Bank Polska S.A informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu, wynikającej z postanowień Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz innych rozporządzeń wykonawczych Komisji (UE) ustanawiających wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji.

O ile nie podano inaczej, wszystkie dane liczbowe w dokumencie zaprezentowano według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku, w tys. zł, w oparciu o dane Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A., w zakresie zgodnym z Rozporządzeniem CRR.

1. Wprowadzenie

Ryzyko w Banku występuje zarówno w wyniku jego świadomego i celowego podejmowania, nakierowanego na generowanie pozytywnych rezultatów finansowych jak i jako efekt uboczny prowadzonej działalności.

Bank stosuje w swojej działalności aktywne podejście do zarządzania ryzykiem polegające na jego identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu i ograniczaniu.

Bank stosuje zasadę, że celowe podejmowanie ryzyka w celu osiągnięcia pozytywnych rezultatów finansowych może mieć miejsce jedynie w odniesieniu do ryzyk, które są aktywnie zarządzane – przez co należy rozumieć zdolność Banku do aktywnego kształtowania wielkości podejmowanego ryzyka w kontrolowanym środowisku, gdzie zapewniona jest jego właściwa identyfikacja, pomiar, monitorowanie i efektywny system limitów. W odniesieniu do pozostałych ryzyk Bank dąży do ograniczania ich wielkości i wpływu na wynik finansowy.

System identyfikacji, pomiaru, monitorowania i ograniczania ryzyka w Banku oparty jest na trzech, dopasowanych elementach:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział zadań i kompetencji, w tym wyraźne wskazania funkcji realizowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne w procesie zarządzania i kontroli ryzyka,
- metodach monitoringu, pomiaru i szacowania ryzyka – stanowiących warunek prawidłowej identyfikacji przez Bank ponoszonego ryzyka,
- działaniach skoncentrowanych na zapewnieniu, że profil podejmowanego ryzyka odpowiada apetytowi na ryzyko wyrażonemu w przyjętych planach strategicznych.

2. Podstawowe informacje o Banku

Raiffeisen Bank Polska S.A. (RBPL, Bank) jest instytucją działającą na polskim rynku finansowym od 1991 roku na mocy licencji bankowej wydanej w 1990 roku przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

Bank należy do austriackiej Grupy Raiffeisen, która jest wiodącą grupą bankową w Europie Środkowo-Wschodniej. 100% udziałów w RBPL posiada Raiffeisen Bank International AG (RBI), który powstał z obszarów wydzielonych z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI). RBI jest podmiotem zależnym RZB objętym konsolidacją. RZB posiada 60,7% akcji RBI. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której Raiffeisen notowany jest od 2005 roku.

24 stycznia 2017 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Raiffeisen Bank International AG (RBI) zaakceptowało połączenie RBI z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) oraz wzrost kapitału własnego RBI w związku z połączeniem z RZB. W wyniku połączenia, gdy zostanie ono sfinalizowane, jednostką dominującą najwyższego szczebla wobec Banku będzie RBI. Informacje szczegółowe zostały zamieszczone w nocie 43 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2016 rok.

Inwestycje RBI w Polsce obejmują prowadzenie działalności w zakresie bankowości detalicznej, korporacyjnej oraz działalności inwestycyjnej, i faktoringowej na terenie Polski. RBPL współpracuje ściśle z innymi spółkami w ramach Grupy działającymi na rynku polskim. Ich lista została zaprezentowana poniżej.

Tabela 1. Jednostki powiązane z Raiffeisen Bank Polska S.A.

Nazwa podmiotu	Przedmiot działalności	Struktura własnościowa
Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.	Pośrednictwo w sprzedaży produktów bankowych RBPL.	RBPL posiada 99,99% udziałów w spółce.
Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.	Doradztwo finansowe	RBPL posiada 100% udziałów w spółce.
Leasing Poland Sp. z o.o.	Leasing środków trwałych, usługi finansowe dla klientów m.in. pożyczki.	100% udziałowcem spółki jest RBPL.
Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	Tworzenie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi.	100% udziałowcem spółki RBPL.
Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.	Działalność maklerska związana z rynkiem papierów wartościowych i towarów giełdowych, działalność kantorów wymiany walut	100% udziałowcem spółki jest RBPL.

2.1. Różnice pomiędzy konsolidacją finansową i ostrożnościową

Zakres spółek objętych konsolidacją ostrożnościową różni się od zakresu podmiotów objętych konsolidacją rachunkową przeprowadzoną zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, zaprezentowaną w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2016 Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A..

Szczegółowe informacje na temat konsolidacji finansowej oraz wszystkich spółek objętych konsolidacją rachunkową zaprezentowano w nocie nr 1 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2016 rok. Nota ta zawiera również opis istotnych zmian w strukturze Grupy Kapitałowej RBPL, które miały miejsce w 2016 r.

Konsolidacją ostrożnościową zgodnie z zapisem artykułu 19 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego (UE) nr 575/2013 (Rozporządzenie CRR) objęte są spółki, których łączny poziom aktywów i zobowiązań pozabilansowych jest istotny.

W dniu 31 marca 2016 roku Bank zawarł umowę sprzedaży 100% akcji Raiffeisen-Leasing Polska S.A („RLPL”), reprezentujących cały kapitał zakładowy tej spółki. Nabywcą akcji był Raiffeisen Bank International AG, podmiot posiadający 100% akcji Banku. W wyniku zawartej umowy Bank utracił kontrolę nad spółką RLPL oraz wszystkimi spółkami wchodzącymi w skład Grupy RLPL, czyli spółką Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Services Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. oraz spółką celową ROOF Poland 2014 Ltd. W wyniku przeprowadzonej transakcji Bank nie posiada już spółek zależnych spełniających kryteria konsolidacji ostrożnościowej.

Tabela 2. Łączny poziom aktywów i zobowiązań pozabilansowych spółek zależnych RBPL

Nazwa podmiotu	Wartość aktywów i zobowiązań pozabilansowych
Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.	24 270
Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.	29 199
Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Sp. z o.o.	3 733
Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.	19
	57 221

Podmioty wymienione w Tabeli 3 (podmioty sektora finansowego) nie podlegają konsolidacji ostrożnościowej.

Tabela 3. Udziały w podmiotach sektora finansowego nie objęte konsolidacją i nie stanowiące pomniejszenia funduszy własnych Grupy

Nazwa podmiotu	Wartość udziałów RBPL w podmiocie
Leasing Poland Sp. z o.o.	14 600
Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.	29 347
Raiffeisen Solutions Sp. z o.o.	9 650
Raiffeisen Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Sp. z o.o.	4 000
Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.	750
	58 347

W ramach Grupy Kapitałowej RBPL nie występują obecnie oraz zgodnie z najlepszą wiedzą nie przewiduje się wystąpienia istotnych przeszkód natury prawnej lub praktycznej w szybkim przekazywaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a podmiotami zależnymi.

Bank stosuje do wyliczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego metody standardowe określone w Rozporządzeniu CRR.

3. Zasady zarządzania w Banku

Organ Zarządzający rozumiany jako Zarząd Raiffeisen Bank Polska S.A. składa się z 7 członków odpowiadających za główne obszary działalności Banku: Pion Rynków Kapitałowych i Bankowości Inwestycyjnej, Pion Operacji i IT, Pion Bankowości Korporacyjnej, Pion Bankowości Detalicznej, Pion Zarządzania Finansami, Pion Zarządzania Ryzykiem oraz Pion Prezesa Zarządu.

Polityka rekrutacji w zakresie wyboru członków organu zarządzającego jest jednorodna w całej Grupie Kapitałowej. Standard grupowy definiuje przebieg procesu, role i odpowiedzialności w Banku lokalnym i spółce-matce. W procesie obsadzania stanowisk Członków Zarządu w pierwszej kolejności analizowany jest Plan Sukcesji w Banku/Grupie Kapitałowej, a ocenie podlega gotowość do realizowania takiej funkcji przez osoby wskazane jako Sukcesorzy.

Oceniane aspekty to:

- doświadczenie zawodowe,
- długość zatrudnienia w Banku/Grupie Kapitałowej,
- wiedza merytoryczna,
- umiejętności,
- dotychczasowe sukcesy i rezultaty dotychczasowej pracy.

Jeżeli wśród Sukcesorów zidentyfikowana zostanie osoba gotowa do pełnienia funkcji członka organu zarządzającego, podejmowane są kroki formalne celem usankcjonowania decyzji.

W przypadku, gdy wśród Sukcesorów nie zidentyfikowano osoby odpowiedniej do pełnienia tej roli, podejmowane są poszukiwania kandydatów na rynku zewnętrznym. Proces jest koordynowany przez jednostkę zarządzającą HR w RBI we współpracy z Przewodniczącym Rady Nadzorczej Banku i wybranymi członkami Rady oraz Prezesem Zarządu RBPL.

W procesie wyboru kandydatów do pełnienia roli członków organu zarządzającego stosowana jest wewnętrzna Polityka "Przydatność i odpowiedność", która została wdrożona w Banku zgodnie z wytycznymi EBA w zakresie oceny odpowiedności członków organów zarządczych i osób zajmujących kluczowe stanowiska z dnia 22 listopada 2012 r. z późniejszymi zmianami.

„Wytyczne w zakresie oceny odpowiedności członków organów zarządczych i osób zajmujących kluczowe stanowiska” opublikowane przez EBA (EBA/GL/2012/06) – oparte na art. 11 ust. 1 i art. 22 Dyrektywy 2006/48/WE (CRD) w połączeniu z art. 16 Rozporządzenia (UE) nr 1093/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego – określają minimalne wymagania dotyczące oceny wiarygodności oraz przydatności i doświadczenia zawodowego osób zajmujących najwyższe stanowiska kierownicze i sprawujących funkcje kontrolne w instytucjach kredytowych, finansowych spółkach holdingowych i finansowych spółkach holdingowych o działalności mieszanej (tj. członków zarządów i rad nadzorczych oraz osób zajmujących kluczowe stanowiska), w tym zarówno pod kątem merytorycznym, jak i formalnym (kryteria odpowiedności i proces oceny).

Odpowiedność i przydatność weryfikowana jest pod kątem kryteriów:

- odpowiedność doświadczenia i kwalifikacji, tj.:
 - wykształcenia,
 - doświadczenia zawodowego w szczególności na stanowiskach menedżerskich,
 - wiedzy w szczególności na temat rynków finansowych i ram regulacyjnych (przepisy europejskie dotyczące nadzoru bankowego tj. CRD, CAD, wytyczne CEBS, EBA BTS; przepisy

krajowe – uchwały i rekomendacje KNF, przepisy Prawa Bankowego, przepisy Kodeksu spółek handlowych),

- szczegółowej wiedzy związanej z daną funkcją,
- wiedzy z zakresu działalności całego banku, w szczególności: planowania strategicznego, zarządzania ryzykiem, oceny efektywności podjętych ustaleń w celu wykreowania skutecznego zarządzania, nadzoru i kontroli, interpretacji informacji finansowych.
- osobista wiarygodność, uczciwość, obiektywizm i dobra reputacja: osoby zajmujące stanowiska w organach zarządzających muszą odznaczać się osobistą wiarygodnością, uczciwością, obiektywizmem i dobrą reputacją w związku z tym weryfikowane są:
 - ewentualne orzeczenia sądowe i administracyjne,
 - przestrzeganie standardów zawodowych,
 - odpowiedniość relacji biznesowych.
- kryteria ładu korporacyjnego: ocenie podlega niezależność oraz ujawnienie wszelkich potencjalnych źródeł konfliktu interesów, a w szczególności: osobistych, zawodowych i biznesowych, powiązania z Członkami Zarządu/Rady Nadzorczej Banku, jego spółek zależnych oraz spółki dominującej w stosunku do Banku lub większościami akcjonariuszem Banku, spółką dominującą w stosunku do Banku lub spółkami zależnymi Banku.

Przy ocenie odpowiedniości należy w szczególności wziąć pod uwagę:

- dyspozycyjność czasową,
- niezależność - każdy członek organu zarządzającego musi odznaczać się zdolnością do podejmowania decyzji w sposób niezależny,
- inne: stanowczość, wizja, zdolności przywódcze itp.

Ocenę wystawia się według następujących kryteriów:

- przydatny i odpowiedni: gdy dana osoba spełnia wszystkie wymagania dotyczące kwalifikacji i osobistej wiarygodności,
- przydatny i odpowiedni pod pewnymi warunkami: w sytuacji, gdy niektóre wymagania są spełnione tylko częściowo, mogą zostać ustalone odpowiednie warunki (np. przejście stosownego szkolenia), które dana osoba musi wypełnić w wyznaczonym terminie,
- nieprzydatny i nieodpowiedni: jeśli kandydat zdecydowanie nie spełnia wymogów, albo nie wypełni w rozsądnym terminie ustalonych warunków. Kandydat, który otrzymał taką ocenę, nie może być powołany na kluczowe stanowisko.

Członkowie organu zarządzającego mają obowiązek powiadomić o wszelkich istotnych zmianach w informacjach przedstawionych pierwotnie na potrzeby oceny odpowiedniości.

W zakresie strategii zróżnicowania w odniesieniu do wyboru członków organu, jego celów i zadań oraz zakresu, w jakim te cele i zadania zostały zrealizowane mają zastosowanie Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez KNF i przyjęte przez Zarząd Banku, organ nadzorujący (Rada Nadzorcza) oraz organ stanowiący (Zgromadzenie Akcjonariuszy). Dodatkowo, ocena odpowiedniości i przydatności osób na kluczowych stanowiskach jest realizowana na podstawie zapisów Polityki Przydatności i Odpowiedniości.

Bank stosuje się do Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych, które stanowią zbiór zasad określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

Informacje dotyczące zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem w ramach systemu zarządzania ryzykiem oraz w ramach zarządzania kapitałem zostały przedstawione w Sprawozdaniu z działalności Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A. w 2016 roku obejmującym sprawozdanie Zarządu z działalności Raiffeisen Bank Polska S.A. w punktach 14.6 i 14.9.

Począwszy od 3. kwartału 2015 roku przygotowywany jest na potrzeby Zarządu i Rady Nadzorczej Raport Ryzyka, który w sposób zintegrowany przedstawia wszystkie istotne ryzyka ponoszone przez Bank oraz ich pomiar.

Raport prezentuje zarówno ryzyka uwzględniane przy kalkulacji regulacyjnych wymogów kapitałowych (ryzyko kredytowe, rynkowe oraz operacyjne) oraz dodatkowo ryzyka materialne zidentyfikowane w ramach procesu ICAAP (np. ryzyko koncentracji, ryzyko płynności, stopy procentowej, kapitałowe, modeli i inne). Składa się on z części podsumowującej, w której przedstawione są podstawowe wskaźniki ryzyka i zyskowności dla całego Banku oraz sytuacja kapitałowa Banku oraz części szczegółowej zawierającej detaliczny opis poziomu poszczególnych ryzyk oraz wskazanie zmian w okresie do poprzedniego kwartału.

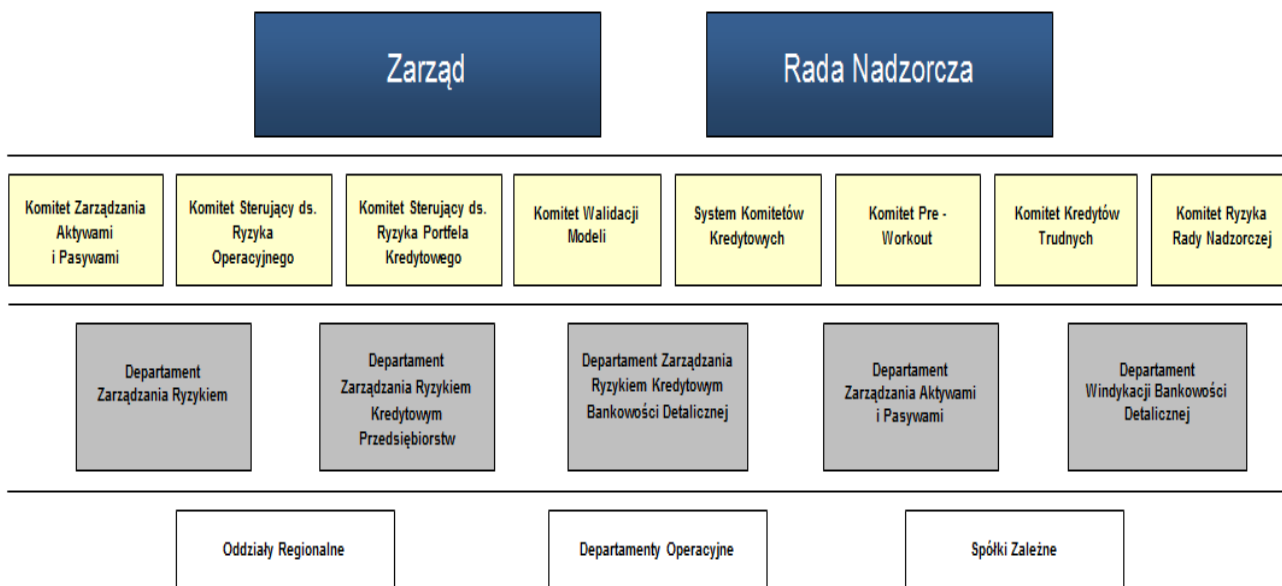
4. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem

Proces zarządzania i monitorowania ryzyka w Banku stanowi proces przebiegający na wielu poziomach:

- decyzji podejmowanych przez Radę Nadzorczą oraz Zarząd Banku m.in. w ramach systemu Komitetów ryzyka,
- kontroli realizowanej przez Departament Zarządzania Ryzykiem (RBPL), Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw, Departament Windykacji Bankowości Detalicznej, a także Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami,
- operacyjnego zarządzania ryzykiem – realizowanego na poziomie poszczególnych jednostek organizacyjnych podejmujących ryzyko.

W skład Zarządu Banku wchodzi Prezes, trzech Wiceprezesów i trzech Członków Zarządu.

Schemat I - Proces zarządzania i monitorowania ryzyka w Banku

Podstawowym założeniem przyjętym przy konstruowaniu systemu zarządzania i kontroli ryzyka jest rozdzielenie jednostek organizacyjnych kontrolujących ryzyko od jednostek podejmujących ryzyko, co zostało odzwierciedlone w strukturze organizacyjnej Banku.

Jednostki organizacyjne posiadające kompetencje zapewnienia poprawności, zgodności i jakości zarządzania organizacją oraz rozwoju organizacji Banku podlegają bezpośrednio Prezesowi Zarządu.

Piony operacyjne, skupiające jednostki organizacyjne Banku, są nadzorowane przez Wiceprezesów oraz Członków Zarządu.

Zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka wdrażane są na podstawie pisemnych strategii, polityk i zasad.

Tabela 4 poniżej prezentuje listę Komitetów funkcjonujących w obszarze zarządzania ryzykiem wraz z ich zakresami odpowiedzialności w tym obszarze.

Tabela 4. System komitetów ryzyka w Raiffeisen Bank Polska S.A.

Nazwa komitetu	Zakres odpowiedzialności
Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami	Zatwierdzanie zasad zarządzania ryzykiem w odniesieniu do ogólnej zdolności Banku do podejmowania ryzyka. Alokacja kapitału do poszczególnych obszarów ryzyka. Monitorowanie realizacji przyjętej strategii zarządzania aktywami i pasywami Banku.
Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego	Zatwierdzanie zasad oraz monitorowanie realizacji polityki i strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym.
Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego	Rozwój i wdrażanie polityk i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym. Monitorowanie ryzyka portfela kredytowego. Analiza wpływu czynników zewnętrznych na ryzyko portfela kredytowego.
Komitet Walidacji Modeli Ryzyka	Zarządzanie ryzykiem modeli stosowanych w Banku. Ocena jakości stosowanych modeli i wykorzystywanej metodologii. Akceptacja wyników walidacji i przeglądów modeli. Akceptacja estymacji parametrów oraz wyników kalkulacji miar ryzyka. Zapewnienie zgodności regulacyjnej w obszarze oceny adekwatności kapitałowej, procesów pomiaru ryzyka, modeli i metodologii.
System Komitetów Kredytowych	Podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych kompetencji.
Komitet Kredytów Trudnych	Podejmowanie decyzji dotyczących strukturyzowania portfela kredytowego klientów z wysokim zaangażowaniem kredytowym oraz trudnej sytuacji finansowej i/lub prawnej.
Komitet Pre-Workout	Przegląd i omawianie relacji kredytowych w obszarze bankowości korporacyjnej, w przypadku których stwierdzono sygnały wczesnego ostrzeżenia o możliwych problemach w realizacji zobowiązań kredytowych wobec Banku. Brak kompetencji kredytowych – wszystkie konieczne zmiany warunków kredytowych odbywają się zgodnie z obowiązującymi kompetencjami kredytowymi na odpowiednich szczeblach
Komitet Ryzyka Rady Nadzorczej	Analiza przedstawionych przez Zarząd informacji dotyczących obserwowanego poziomu ryzyka w Banku oraz planów związanych z podejmowaniem ryzyka. Ocena strategii zarządzania ryzykiem w Banku z punktu widzenia zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania oraz wyznaczania akceptowalnych i zgodnych z regulacjami poziomów ryzyka w obszarach działalności Banku.

Ponadto w Banku działa Komitet Audytu, który w uzupełnieniu do Komitetu Ryzyka raportując bezpośrednio do członków Rady Nadzorczej umożliwia Radzie niezależną kontrolę nad profilem ryzyka Banku.

5. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe to ryzyko poniesienia strat w wyniku niedotrzymania warunków umowy kredytowej przez kontrahenta lub ryzyko spadku wartości ekonomicznej wierzytelności Banku w wyniku pogorszenia się zdolności kontrahenta do obsługi zobowiązań.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe Banku wynika głównie z prowadzonej działalności kredytowej oraz w mniejszym stopniu ze sprzedaży i operacji dokonywanych w ramach portfela handlowego, instrumentów pochodnych oraz udziału w transakcjach płatniczych i rozliczeniach papierów wartościowych na rachunek Banku oraz na rachunek klientów Banku.

5.1. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Funkcja zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku jest sprawowana przez Departament Zarządzania Ryzykiem, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw oraz Departament Windykacji Bankowości Detalicznej. Zarządzanie ryzykiem kredytowym wspiera system Komitetów Kredytowych odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych im uprawnień oraz Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego, którego zadaniem jest m.in. rozwój i wdrażanie polityk i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym, monitoring ryzyka portfela kredytowego oraz zapewnianie stosowania i odpowiedniego utrzymania efektywnych systemów zarządzania ryzykiem portfela kredytowego.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku składa się z następujących etapów:

- identyfikowania ryzyka kredytowego, które polega na rozpoznaniu źródeł ryzyka, jego istotności oraz powiązań pomiędzy poszczególnymi jego rodzajami,
- pomiaru ryzyka kredytowego, które obejmuje określenie metod kwantyfikacji ryzyka, mierzalnych parametrów związanych z ryzykiem oraz pomiar kosztów ryzyka,
- monitorowania ryzyka, które obejmuje przede wszystkim monitorowanie wysokości ponoszonego ryzyka oraz ocenę poprawności i skuteczności stosowanych narzędzi zarządzania i pomiaru ryzyka,
- raportowania ryzyka kredytowego, na które składa się informacja o rodzaju i poziomie ponoszonego ryzyka,
- podejmowania działań mających na celu ograniczanie poziomu ryzyka kredytowego.

5.2. Monitorowanie ryzyka kredytowego

W odniesieniu do indywidualnego klienta, monitorowaniu podlega jego sytuacja ekonomiczno-finansowa, przebieg wykorzystania i spłaty kredytu, ustanowione zabezpieczenia oraz powiązania kapitałowo-organizacyjne.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfela obejmuje sporządzanie regularnych, okresowych analiz dotyczących portfela kredytowego Banku, zapewniających identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji oraz wykonywanie doraźnych przeglądów tego portfela, związanych przede wszystkim ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym.

Bank stosuje wewnętrzne procedury pozwalające określić poziom ryzyka kredytowego wiążącego się z przyznaniem danemu klientowi kredytu lub innych usług obciążonych ryzykiem kredytowym oraz stopień akceptowalności tego ryzyka. Wdrażane i modyfikowane procedury w tym zakresie mają na celu zwiększenie

efektywności i skuteczności identyfikacji zagrożeń oraz określenie działań podejmowanych w sytuacji zmian poziomu ryzyka.

Aktualizowane przez Bank corocznie polityki kredytowe zawierają wytyczne odnośnie poziomu akceptowanego przez Bank ryzyka kredytowego i metod jego pomiaru. Polityki kredytowe są zgodne ze standardami Grupy i dostosowane do specyfiki działalności kredytowej Banku.

5.3. Pomiar ryzyka kredytowego

5.3.1. System ratingowy

Ocena zdolności kredytowej klienta detalicznego dokonywana jest z wykorzystaniem kart scoringowych. Scoring to technika statystyczna, której celem jest oszacowanie, z wykorzystaniem dostępnej informacji, prawdopodobieństwa zajścia zdarzenia w określonym punkcie w przyszłości. Pozwala on Bankowi określić prawdopodobieństwo defaultu klienta starającego się o otrzymanie kredytu lub klienta, który jest już klientem Banku.

W Banku wykorzystywane są następujące rodzaje scoringu:

- **scoring aplikacyjny**, który ocenia pojedynczy wniosek kredytowy oraz prawdopodobieństwo wywiązania się klienta z jego zobowiązań. Ocena opiera się na analizie zachowania klientów o podobnej charakterystyce, dla których dostępne są dane historyczne,
- **scoring behawioralny**, który opiera się na analizie danych historycznych dotyczących obecnych klientów Banku. Przy ocenie klienta uwzględnia się jego dotychczasowe zachowanie na podstawie analizy zmiennych określonych przez Bank. Przeprowadza się go m.in. w celu określenia nowych limitów kredytowych dla obecnych klientów, udostępnienia nowych produktów lub zmian warunków umowy kredytowej.

Istniejące systemy oceny ryzyka odzwierciedlają zarówno ryzyko klienta jak i ryzyko transakcji.

Ocena zdolności kredytowej **klienta detalicznego** dokonywana jest przy wykorzystaniu kart scoringowych, zbudowanych przy użyciu metod statystycznych. Wartości scoringu w obrębie modelu pozwalają na uszeregowanie klientów pod względem ryzyka. Im niższy score zostanie nadany klientowi, tym wyższa grupa ratingowa i większe ryzyko, że w przypadku danego klienta wystąpi zdarzenie niewykonania zobowiązania.

Wyniki uzyskane z różnych kart scoringowych poddawane są procesowi kalibracji. Bank stosuje kalibrację, która standaryzuje relacje pomiędzy scorem a liczbą rachunków dobrych przypadających na każdy rachunek zły. Proces kalibracji można rozumieć jako przypisywanie wartości PD (prawdopodobieństwo defaultu) do oceny ratingowej (rating grade). Kalibracja jest niezbędna do budowy spójnej skali ratingowej. Dzięki niej wyniki każdej karty scoringowej są porównywalne między sobą.

W przypadku **klientów niedetalicznych** segmentu przedsiębiorstw podobnie jak dla klientów detalicznych do oceny wiarygodności kredytowej Bank wykorzystuje wyniki kart scoringowych. Ocena punktowa bazuje na ocenie danych finansowych, czynników jakościowych oraz w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw danych behawioralnych. Na podstawie oceny punktowej oraz informacji o zidentyfikowanym sygnale ostrzegawczym wyznaczany jest rating klienta oraz przypisywany parametr PD.

W przypadku klientów niedetalicznych pozostałych segmentów (jednostki samorządu lokalnego, instytucje finansowe, zakłady ubezpieczeń, projekty inwestycyjne, rządy i banki centralne) zdolność kredytowa klienta jest oceniana w ramach systemu ratingowego, którego zadaniem jest przyporządkowanie klienta do jednej z kategorii ratingowych. Kategoria ratingowa jest ustalana na podstawie analizy czynników ilościowych oraz jakościowych, a także informacji dodatkowych, stanowiących sygnały ostrzegawcze. Analiza ilościowa opiera się na badaniu kondycji finansowej klienta i konstrukcji wskaźników będących podstawą do nadania ratingu.

Bank stosuje cztery skale wewnętrznych ratingów:

- skala dotycząca klientów korporacyjnych,
- skala dotycząca klientów SME,
- skala dotycząca projektów inwestycyjnych,
- skala dotycząca banków, oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych oraz instytucji sektora finansowego i publicznego.

5.3.2. Metody pomiaru

Metody zarządzania ryzykiem kredytowym Banku są rozwijane w kierunku zgodności z wymaganiami zaawansowanych metod kalkulacji wymogów kapitałowych tzw. metody ratingów wewnętrznych (IRB). W celu wyznaczenia poziomu odpisów aktualizujących poprzez wyliczenie utraty wartości dla pozycji bilansowych i pozabilansowych Bank stosuje metody oparte na wewnętrznych modelach, dokonując estymacji parametrów ryzyka:

- PD (prawdopodobieństwo defaultu),
- LGD (strata w wyniku niewypłacalności),
- CCF (współczynnik konwersji kredytowej dla części pozabilansowej ekspozycji).

PD (Probability of Default) - to podstawowy parametr determinujący poziom wagi ryzyka w ramach metody zaawansowanej kalkulacji wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego. Parametr PD oznacza prawdopodobieństwo niewypłacalności kontrahenta w zadanym horyzoncie czasu. W zakresie stosowania na potrzeby odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości dla ekspozycji, w przypadku których zaszły przesłanki utraty wartości, ale jeszcze nie zostały zidentyfikowane, Bank stosuje oszacowanie parametru PD w okresie identyfikacji przesłanki utraty wartości (tzw. okres LIP) na okresie obserwacji, który zgodnie z założeniami odzwierciedla bieżące warunki rynkowe. Na potrzeby kalkulacji wymogów kapitałowych Bank stosuje parametr PD estymowany w sposób zapewniający uwzględnienie długoterminowych trendów w kształtowaniu się stopy szkodowości, gdzie niewypłacalność klienta identyfikowana jest w okresie 12 miesięcznym.

LGD (Loss Given Default) - współczynnik straty w momencie niewykonania zobowiązania - jest to procentowa wielkość straty, na którą narażony jest bank w momencie defaultu klienta. Parametr ten odzwierciedla fakt, że po wystąpieniu zdarzenia default bank nie traci całej ekspozycji na ryzyko, a zazwyczaj pewną jej część.

CCF (Credit Conversion Factor) – współczynnik konwersji kredytowej dla pozycji pozabilansowych. Współczynnik określa oczekiwaną wartość wykorzystania ekspozycji pozabilansowej w przypadku zajścia zdarzenia default. Niezbędny jest do obliczenia oczekiwanej wartości straty w przypadku niewypłacalności EAD (Exposure At Default).

EAD to wartość ekspozycji banku na moment wystąpienia zdarzenia default - składa się ona z części bilansowej ekspozycji (faktycznej wykorzystanej) oraz części pozabilansowej, której określonego poziomu wykorzystania spodziewamy się w przypadku defaultu. Wykorzystaną część pozabilansową oblicza się mnożąc jej wartość przez współczynnik konwersji.

W przypadku portfela klientów detalicznych parametry PD, LGD oraz CCF są estymowane na podstawie danych historycznych dostępnych w Banku lub w niewielkim zakresie – w przypadku niewystarczającej ilości danych do wykonania estymacji - ustalone ekspercko.

W przypadku klientów niedetalicznych parametr PD wyznaczany jest w oparciu o wyniki estymacji statystycznej oraz dla niektórych segmentów, dla których brak jest wystarczającej ilości obserwacji, metodami mieszanymi przy uwzględnieniu oczekiwań ekspertów. Parametry LGD oraz CCF nie są przedmiotem estymacji dla portfela

niedetalicznego. Dla portfela ekspozycji niezabezpieczonych Bank stosuje parametry nadzorcze, dla ekspozycji zabezpieczonych Bank stosuje ocenę ekspercką.

Ryzyko portfela klientów niedetalicznych na poziomie indywidualnego klienta korporacyjnego (PD) mierzone jest z wykorzystaniem modeli ratingowych. W celu oceny indywidualnego ryzyka portfela niedetalicznego Bank stosuje następujące modele ratingowe:

- model dla dużych przedsiębiorstw,
- model dla średnich i małych przedsiębiorstw,
- model dla instytucji finansowych,
- model dla firm ubezpieczeniowych,
- model dla jednostek zbiorowego inwestowania,
- model dla jednostek samorządu lokalnego oraz jednostek sektora publicznego,
- model dla rządów i banków centralnych
- model dla finansowania specjalistycznego.

Estymacja parametrów na danych historycznych wykonywana jest dla dużych oraz dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz dla finansowania specjalistycznego. W przypadku pozostałych modeli ratingowych wykorzystywane są oszacowania dostarczone przez zewnętrzne agencje ratingowe Moody's oraz Standard & Poor's.

5.3.3. Jakość modeli

Ryzyko modeli definiuje się jako ryzyko wdrożenia nieprawidłowych modeli, a także ryzyko niewłaściwego zastosowania modeli lub braku ich niezbędnej aktualizacji. Jest to również ryzyko nienależytej kontroli i monitoringu w trakcie cyklu życia modeli w Banku.

Bank dba o to, aby wykorzystywane modele były jak najlepszej jakości.

Odpowiedzialność za projektowanie, wprowadzanie oraz działanie systemu zarządzania ryzykiem modeli jest umiejscowiona na poziomie Zarządu Banku.

Za monitorowanie, ocenę oraz mitygację ryzyka modeli odpowiada Komitet Walidacji Modeli (KWM). Komitet tworzy też politykę zarządzania ryzykiem modeli oraz ocenia realizację założeń polityki.

Organem wykonawczym Komitetu Walidacji Modeli jest funkcja walidacji modeli wyodrębniona w ramach Departamentu Zarządzania Ryzykiem RBPL jako niezależna komórka, która odpowiada za organizację procesu zarządzania ryzykiem modeli, w szczególności nadzoruje proces budowy, implementacji oraz okresowej kontroli adekwatności modeli. Niezależność funkcji walidacji od funkcji budowy i utrzymania modeli, mająca na celu zapewnienie obiektywności oceny jakości modeli, jest wzmocniona poprzez funkcjonowanie KWM.

W celu efektywnego zarządzania ryzykiem modeli Bank określił:

- apetyt na ryzyko modeli,
- zasady zarządzania ryzykiem modeli,
- organizację procesu zarządzania ryzykiem modeli,
- metody oceny ryzyka modeli na poziomie indywidualnym oraz portfelowym,
- organizację oraz zasady procesu weryfikacji jakości modeli we wszystkich fazach życia modeli: w momencie powstania inicjatywy budowy modelu, jego budowy, implementacji oraz stosowania modelu.

Wykorzystywane modele poddawane są procesom monitoringu, przeglądu oraz walidacji.

Jednostka odpowiedzialna za budowę modeli zapewnia proces wewnętrznej oceny adekwatności modeli niezależnie od procesu walidacji modeli. W tym celu tworzony jest proces okresowego przeglądu jakości stosowanych metod estymacji. Celem monitoringu modelu jest utrzymanie jego adekwatności w zmieniającym się środowisku, ocena założeń modelu oraz jego stabilności.

Z częstotliwością roczną przeprowadzany jest również proces przeglądu modeli. Jego celem jest utrzymanie początkowej jakości modelu, dopasowanie modelu do bieżących warunków, w których funkcjonuje, a także zapewnienie poprawności użytkowania modelu i jego monitorowania.

Bank rozwinął proces walidacji obejmujący ocenę cech ilościowych oraz jakościowych modeli stosowanych w procesie zarządzania ryzykiem. Celem jest ocena ryzyka modeli przez pryzmat jakości danych, którymi zasilany jest model, zastosowanej metodologii/założeń a także procesów administrowania modelami.

Walidacja jakości oszacowań modeli z wykorzystaniem metod ilościowych bazuje na zastosowaniu metod statystycznych. Celem Banku jest sprawdzenie czy estymowane przez model wartości parametrów ryzyka nie są znacząco różne od ich faktycznej realizacji. W przypadku stwierdzenia niewystarczającej jakości modelu Bank podejmuje kroki w celu jego przebudowania.

Bank ocenia metodami jakościowymi ryzyko danych oraz administrowania. Celem jest ograniczenie błędów niewynikających z zastosowanego aparatu statystyczno-ekonometrycznego.

5.4. Portfel kredytowy

5.4.1. Koncentracja zaangażowań

W celu kontroli ryzyka portfela kredytowego w zakresie oczekiwanych i nieoczekiwanych strat, Bank monitoruje ryzyko koncentracji, określa limity koncentracji zaangażowań dla potrzeb kontroli wewnętrznej i zarządza ekspozycją na ryzyko w ramach tych limitów poprzez regularny system monitorowania.

Bank monitoruje ryzyko koncentracji w odniesieniu do:

- limitu koncentracji zaangażowań wynikającego z art. 395 Rozporządzenia CRR dotyczącego ekspozycji wobec pojedynczego klienta lub grupy powiązanych klientów,
- zaangażowań dotyczących przekrojów portfela kredytowego.

Wartość dopuszczalnego limitu koncentracji zaangażowań względem pojedynczego klienta lub grupy powiązanych klientów przedstawia poniższa tabela:

Tabela 5. Dopuszczalny limit koncentracji względem pojedynczego klienta lub grupy klientów powiązanych

Dopuszczalny limit koncentracji	31 grudnia 2016
Limit koncentracji zaangażowań (25%)	1 527 855

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank nie posiadał zaangażowań przekraczających limity koncentracji zaangażowań. Zaangażowania podlegają dalszym ograniczeniom w formie szczegółowych limitów dotyczących narażenia na ryzyko kredytowe oraz dzienne limity ryzyka dostaw, dotyczące pozycji takich jak walutowe kontrakty terminowe. Faktyczna ekspozycja na ryzyko jest na bieżąco porównywana z dopuszczalnym limitem. Ponadto w celu dywersyfikacji ryzyka kredytowego wprowadzono odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom portfela kredytowego. Bank monitoruje przestrzeganie limitu koncentracji zarówno na etapie poprzedzającym podpisanie umowy z klientem, jak również przy analizie istniejących zaangażowań.

5.4.2. Zabezpieczenia

Bank udziela kredytów klientom posiadającym zdolność kredytową i dążąc do wzmocnienia bezpieczeństwa zaangażowanych środków, ustanawia odpowiednie zabezpieczenia.

Przyjmowane przez Grupę zabezpieczenia ograniczające skutki ryzyka kredytowego to:

- hipoteka na nieruchomości mieszkalnej,
- hipoteka na nieruchomości komercyjnej,
- zastaw rejestrowy,
- kaucja,
- blokada środków pieniężnych na rachunkach bankowych,
- gwarancja bankowa,
- gwarancja skarbu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego,
- gwarancja korporacyjna,
- poręczenie,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- cesja wierzytelności,
- weksel,
- ubezpieczenie kredytu,
- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym.

Zabezpieczeniem kontraktów leasingowych są przedmioty leasingu.

Formę zabezpieczenia kredytu Bank ustala, biorąc pod uwagę m.in.:

- rodzaj i wysokość zabezpieczanych wierzytelności,
- okres kredytowania,
- sytuację finansową kredytobiorcy,
- ryzyko związane z transakcją oraz wykonaniem umowy kredytowej,
- cechy danego zabezpieczenia wynikające z właściwych regulacji prawnych oraz umowy o ustanowienie danego zabezpieczenia,
- możliwość zaspokojenia z przyjętego zabezpieczenia wierzytelności Banku w najkrótszym czasie,
- status prawny zobowiązanego,
- wartość przedmiotu zabezpieczenia,
- istniejące obciążenia przedmiotu zabezpieczenia,
- koszt ustanowienia zabezpieczenia.

Decyzja w przedmiocie zabezpieczenia konkretnej transakcji kredytowej jest elementem decyzji kredytowej.

Przy obliczaniu procentowego pokrycia ekspozycji kredytowej wartością zabezpieczeń pod uwagę może być brane wyłącznie zabezpieczenie, które spełnia poniższe wymagania:

- Bank musi posiadać prawidłowo udokumentowany i prawnie możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do zabezpieczenia,

- zabezpieczenie musi posiadać trwałą wartość wewnętrzną oraz przynajmniej przez okres trwania umowy kredytowej być regularnie monitorowane i wyceniane,
- zabezpieczenie musi być zamienione w środki pieniężne w rozsądnym czasie, w oparciu o udokumentowane orzecznictwo,
- nie powinna istnieć duża korelacja pomiędzy wartością zabezpieczenia a sytuacją finansową kredytobiorcy.

W ramach monitoringu przeprowadzane są okresowe przeglądy zabezpieczeń. Zakres i częstotliwość tych przeglądów uzależniona jest od rodzaju przedmiotu zabezpieczenia i obejmuje:

- wartość zabezpieczenia i jej zmiany w okresie od ostatniego przeglądu,
- prawidłowość, kompletność i ważność dokumentów związanych z ustanowionym zabezpieczeniem,
- prawidłowość, kompletność i ważność dokumentów ubezpieczeniowych dotyczących zabezpieczeń rzeczowych (przegląd polis ubezpieczeniowych, sposobów ich opłacania, terminów ważności).

W czasie wykorzystania i spłaty kredytu Bank może żądać od kredytobiorcy dodatkowego zabezpieczenia oprócz już określonego w umowie kredytowej, jeżeli - w ocenie Banku - obniżyła się wartość ustanowionych zabezpieczeń, pogorszyła się sytuacja ekonomiczna lub finansowa kredytobiorcy albo innego zobowiązanego lub istnieją przesłanki, że takie pogorszenie nastąpi.

Czynności podejmowane w zakresie zabezpieczeń mają na celu należyte zabezpieczenie interesu Grupy, w tym ustanowienie zabezpieczenia dającego możliwie najwyższy poziom odzysku wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych. Stąd zabezpieczenia nie różnią się pomiędzy kredytami obsługiwanymi terminowo i przeterminowanymi, oraz ze stwierdzoną utratą wartości i bez utraty.

5.5. Ryzyko kredytowe kontrahenta

Ryzyko kredytowe kontrahenta oznacza ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta transakcji przed ostatecznym rozliczeniem przepływów środków pieniężnych związanych z tą transakcją.

Bank do obliczania ekwiwalentu bilansowego pochodnych transakcji pozabilansowych w celu uwzględnienia ryzyka kredytowego kontrahenta stosuje metodę wyceny rynkowej.

Ekwiwalent bilansowy transakcji narażonej na ryzyko kontrahenta dzieli się na:

- ekspozycję bieżącą,
- ekspozycję potencjalną.

Ekspozycją bieżącą jest koszt zastąpienia, czyli wartość rynkowa transakcji, gdy jest ona dodatnia, lub zero, gdy jest ujemna.

Wartość ekspozycji potencjalnej (add-on) jest modelowana za pomocą iloczynu wartości nominalnej kontraktu i wagi ryzyka produktu przypisanej tej transakcji (z wyjątkiem jednolutowych transakcji zamiany zmiennej stopy procentowej na zmienną stopę procentową, w przypadku których oblicza się jedynie koszt zastąpienia).

Proces obliczania aktywów ważonych ryzykiem jest oparty na następujących parametrach:

- nominalną transakcji,
- typ kontraktu,
- poziom uprzywilejowania,
- termin zapadalności transakcji,
- wartość rynkowa kontraktu.

Wycena instrumentów pochodnych dla celów rachunkowości finansowej dokonywana jest w Banku zgodnie z MSR 39 do wartości godziwej.

Tabela 6. Informacje dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta

Pozycja	Wartość
Dodatnia wartość godziwa brutto, w tym:	466 709
wartości netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych	472 761
Ekwiwalent bilansowy transakcji pochodnych	1 172 901
Zabezpieczenie finansowe, wartość skorygowana	15 611
Saldowanie ekspozycji	471 728
Wartość ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka kontrahenta	60 336

Na datę raportową Bank korzystał z prawnie obowiązującej umowy saldowania ekspozycji wobec podmiotu dominującego (RBI), wobec czego z tego tytułu pomniejszył ekspozycję kredytową, kalkulując ją na bazie netto, a nie brutto. Korzyść z tytułu saldowania / pomniejszenie ekspozycji wyniosło 471 728 tys. zł.

W portfelu Banku nie występują kredytowe instrumenty pochodne. Bank nie szacuje współczynnika alfa.

Przypisanie kapitału wewnętrznego i limitów kredytowych na ryzyko kredytowe kontrahenta przebiega w analogiczny sposób jak dla ekspozycji kredytowych.

Analiza zdolności kredytowej kontrahenta transakcji obciążonych ryzykiem kontrahenta odbywa się w analogiczny sposób jak wskazany dla innych ekspozycji kredytowych, poprzez zarządzanie limitami klienta w ramach decyzji podejmowanych przez Komitety Kredytowe.

Bank dokonuje korekt wyceny ekspozycji obciążonej ryzykiem kredytowym kontrahenta. Korekty te obejmują zarówno korektę o bieżącą wartość rynkową ryzyka kredytowego kontrahenta wobec Banku (tzw. Credit Valuation Adjustment, CVA) jak i korektę o bieżącą wartość rynkową ryzyka kredytowego Banku względem kontrahentów (Debit Valuation Adjustment, DVA). W procesie kalkulacji tych korekt uwzględniane są dostępne dane rynkowe o ryzyku kredytowym kontrahentów (tj. indywidualne oraz sektorowe krzywe kredytowych instrumentów pochodnych, tzw. Credit Default Swap, CDS).

Ponadto Bank wyznacza wymogi kapitałowe w zakresie wymaganego poziomu funduszy własnych z tytułu ryzyka związanego z CVA. Wymóg ten kalkulowany jest zgodnie z metodą standardową. Wartość ekspozycji na ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej na datę sprawozdania finansowego wyniosła 8 352 tys. zł.

W odniesieniu do otwartych ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych w przypadku klientów, którzy zostali sklasyfikowani jako niewypłacalni, Bank przyjął politykę konwersji ekspozycji na należność kredytową, tak by transakcje te z uwagi na czynniki rynkowe nie powodowały zwiększenia utraty wartości.

W celu zabezpieczenia należytego wykonania przez klienta zobowiązań wynikających z transakcji, Bank może zażądać od klienta ustanowienia kaucji w rozumieniu art. 102 Prawa Bankowego w wysokości określonej przez Bank, o ile Bank i klient nie uzgodnią inaczej w umowie. Ponadto Bank może zażądać złożenia oświadczenia o poddaniu się egzekucji w trybie art. 97 Prawa Bankowego, lub innej formy zabezpieczenia w związku z treścią art. 93 Prawa Bankowego.

Kaucja jest ewidencjonowana na rachunku Banku i zabezpiecza wszelkie istniejące lub mogące powstać w przyszłości wierzytelności Banku z tytułu rozliczenia i realizacji transakcji.

W przypadku, gdy bieżąca wycena rynkowa transakcji z kaucją początkową jest wartością ujemną i przekracza kwotę powstałą w wyniku przemnożenia wskaźnika procentowego, określonego w odpowiedniej umowie lub warunkach transakcji i wartości aktualnej kaucji, Bank jest uprawniony do wezwania klienta do uzupełnienia zabezpieczenia lub ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia w wyznaczonym terminie, przy czym klient jest

zobowiązany do uzupełnienia zabezpieczenia lub ustanowienia dodatkowego w wysokości wskazanej ujemnej wartości bieżącej wyceny rynkowej transakcji pomniejszonej o wartość dokonanych wcześniej zabezpieczeń.

W przypadku gdy klient nie spełnia lub nienależyte stosuje się do obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz umów, w szczególności w przypadku opóźnień klienta w zaspokajaniu roszczeń Banku, lub nieautoryzowanych przekroczeń na rachunku bieżącym klienta wynikających z rozliczenia danej transakcji, Bank może dokonać transferu środków finansowych z kaucji w wysokości odpowiadającej kwocie należności Banku wraz z odsetkami za zwłokę.

5.6. Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym

Bank wykazuje w bilansie ekspozycje kapitałowe, które nie są zaliczane do portfela handlowego. Część z posiadanych instrumentów została nabyta z przyczyn strategicznych i wynika z posiadanych udziałów w podmiotach zależnych wyłączonych z konsolidacji. Pozostałe zostały nabyte w celu osiągnięcia zysków kapitałowych.

Tabela 7. Ekspozycje kapitałowe nieuwzględniane w portfelu handlowym w podziale ze względu na cel nabycia

Cel nabycia	Wartość bilansowa
Przyczyny strategiczne	58 347
Zyski kapitałowe	57 739
Razem:	116 086

Posiadane przez Bank ekspozycje kapitałowe, które nie są zaliczane do portfela handlowego nie są notowane na regulowanych rynkach giełdowych. Z uwagi na brak informacji na temat wiarygodnej ceny rynkowej tych ekspozycji ich wartość godziwą stanowi wartość bilansowa.

Ekspozycje są poddawane okresowym testom na utratę wartości. Na dzień 31 grudnia 2016 roku w księgach Banku uwzględniony jest łączny odpis na inwestycje kapitałowe w kwocie 30 051 tys. zł.

W odniesieniu do pozostałych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży Bank w 2016 roku osiągnął zysk/stratę z tytułu:

- sprzedaży akcji spółki zależnej Raiffeisen-Leasing Polska S.A. – szczegółowe informacje dotyczące transakcji zostały zaprezentowane w nocie nr 13 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2016 rok,
- rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. i związanym z tym zbyciem przez RBPL udziałów w Visa Europe na rzecz Visa Inc. - szczegółowe informacje zaprezentowano w nocie nr 20 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2016 rok.

5.7. Odpisy z tytułu utraty wartości

Do wyznaczenia wysokości odpisów z tytułu utraty wartości bilansowych ekspozycji kredytowych oraz rezerw na pozabilansowe zobowiązania warunkowe Bank stosuje Międzynarodowe Standardy Rachunkowości.

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu ekspozycji kredytowej w księgach rachunkowych. O utracie wartości składnika lub grupy aktywów jest mowa wyłącznie wtedy, gdy zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane, przyszłe przepływy pieniężne

wynikające z ekspozycji kredytowej lub grupy ekspozycji kredytowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych zalicza się uzyskane przez Bank informacje o następujących zdarzeniach powodujących stratę:

- niewypłacalność kredytobiorcy związana z pogorszeniem się jego sytuacji finansowo-ekonomicznej,
- umorzenie części zaangażowania,
- opóźnienie w spłacie należności przekraczające 90 dni,
- niekorzystne zmiany w otoczeniu ekonomicznym kredytobiorcy, powiązane z ryzykiem regionu, kraju, branży, grup klientów lub produktów,
- zmiany w warunkach umowy takie jak: wypowiedzenie umowy, postawienie kredytu w stan natychmiastowej wymagalności, wydłużenie okresu umowy, wymuszona restrukturyzacja zadłużenia,
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez kontrahenta na drodze postępowania sądowego,
- stwierdzone przypadki defraudacji,
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego, bankructwa lub śmierci klienta.

Wartość bilansowa składników aktywów zostaje zmniejszona poprzez aktualizację, a kwota odpisu obciąża rachunek zysków i strat.

Bank w roku 2016 rozpoczął prace zmierzające do wdrożenia standardu MSSF9 zastępującego MSR39 między innymi w zakresie odpisów z tytułu utraty wartości. Informacje dotyczące nowego standardu zawarto w nocie 2.25.2 dotyczącej opublikowanych standardów i rekomendacji, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują do Skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2016 na str.62.

5.7.1. Podejście i metody przyjęte do ustalenia korekt wartości i rezerw

Podstawowym kryterium podziału portfela z punktu widzenia identyfikacji ekspozycji, które utraciły wartość oraz wyznaczania odpisów, jest jego podział na część detaliczną i niedetaliczną. W przypadku klientów niedetalicznych ocena wiarygodności klienta wyznaczana jest na podstawie ratingu, który determinuje wartości parametrów wykorzystywanych w procesie kalkulacji odpisów.

W przypadku klientów detalicznych w celu kalkulacji odpisów stosowany jest podział portfela na jednolite pod kątem ryzyka kredytowego grupy.

Bank stosuje następujące podejścia do pomiaru utraty wartości:

- analiza na bazie portfelowej (analiza grupowa) bez utraty wartości – w podejściu tym ekspozycje poddawane są analizie grupowej pod kątem oszacowania odpisów/rezerw na poniesione, lecz jeszcze niezidentyfikowane straty (IBNR).
- analiza na bazie portfelowej (analiza grupowa) z utratą wartości – analizą objęte są ekspozycje, dla których zidentyfikowano przesłanki świadczące o utracie wartości.
- analiza na bazie indywidualnej – w odniesieniu do należności ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości.

Bank tworzy odpisy portfelowe na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe (IBNR). Odpisy portfelowe stanowią odzwierciedlenie poziomu strat kredytowych oszacowanych na podstawie historii strat dla aktywów posiadających podobne charakterystyki ryzyka kredytowego, które zostały na dzień bilansowy poniesione, lecz nie można ich jeszcze powiązać z konkretnymi ekspozycjami.

Kalkulacja odpisów z tytułu utraty wartości w metodzie portfelowej opiera się na porównaniu wartości bilansowej składnika aktywów z wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych.

W odniesieniu do ekspozycji detalicznych wartość oczekiwanych przepływów bazuje na wartości rynkowej zabezpieczenia lub określonym statystycznie, na podstawie danych historycznych, profilu odzysku dla danego typu zaangażowania.

W przypadku ekspozycji analizowanych indywidualnie odpisy z tytułu utraty wartości są wyznaczone ekspercko.

Odpis z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu, jeżeli wartość bieżąca oczekiwanych przepływów pieniężnych wzrośnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości.

5.7.2. Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowane

Do należności z rozpoznaną utratą wartości zaliczone są te ekspozycje, dla których stwierdzono przesłankę utraty wartości, a oczekiwana wartość przepływów pieniężnych jest mniejsza niż wartość zaangażowania. Ekspozycje przeterminowane definiowane są jako ekspozycje z opóźnieniem w spłacie należności przekraczającym 90 dni.

Zestawienie należności bilansowych analizowanych pod kątem utraty wartości indywidualnie i grupowo z podziałem na poszczególne typy klientów prezentuje tabela zamieszczona w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2016 w części Zarządzanie ryzykiem pkt 43 str. 155.

W porównaniu do roku 2016 wartość bilansowa należności netto spadła o 6,9 mld zł (z 42,3 mld zł do 35,4 mld zł). Spadek wartości ekspozycji wynika przede wszystkim ze sprzedaży w roku 2016 spółki zależnej RLPL.

Na koniec 2016 roku należności bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane, dla których nie stwierdzono przesłanki utraty wartości stanowiły 87% portfela (bez zmian w stosunku do 2015 roku). Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości stanowiły 7,6% portfela wszystkich ekspozycji bilansowych (nieznaczny wzrost w porównaniu z 2015 rokiem).

5.7.3. Korekty wartości i rezerw

Uzgodnienie zmian stanów korekt wartości w podziale na ekspozycje bilansowe z rozpoznaną utratą wartości i bez rozpoznanej utraty wartości prezentuje tabela zamieszczona w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2016 w części Noty objaśniające do skonsolidowanego rachunku zysków i strat pkt 6 str. 87.

W porównaniu z rokiem 2015 wartość odpisów z tytułu utraty wartości spadła o 318 mln zł. Istotny wpływ na tę wartość miały zmiany w strukturze Grupy powodujące spadek odpisów o 275 mln.

W 2016 roku 36% odpisu na należności bilansowe zostało wygenerowane przez ekspozycje oceniane indywidualnie (w porównaniu do 48% w 2015 roku).

W 2016 roku odpisy aktualizujące wartość należności bilansowych, jak i pozabilansowych stanowiły koszty Banku w wysokości 182 mln zł. W porównaniu z rokiem 2015 jest to spadek o 4,6 mln zł.

5.8. Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego

Do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem i wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego Bank stosuje metodę standardową określoną w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Zgodnie z regulacjami zawartymi w artykule 178 wyżej wymienionego Rozporządzenia Bank stosuje jednolite podejście w zakresie definicji niewykonania zobowiązania (default) we wszystkich obszarach zarządzania ryzykiem kredytowym, również dla celów liczenia wymogu kapitałowego.

Niewykonanie zobowiązania jest identyfikowane w przypadku zaistnienia pojedynczego lub obydwu poniżej przedstawionych zdarzeń:

- w opinii Banku istnieje małe prawdopodobieństwo wywiązania się dłużnika w pełni ze swoich zobowiązań kredytowych wobec Banku, jednostki dominującej lub którejkolwiek z jej jednostek zależnych bez konieczności podejmowania przez Bank działań takich jak realizacja zabezpieczenia,
- opóźnienie w wykonaniu przez dłużnika wszelkich istotnych zobowiązań kredytowych wobec Banku, jednostki dominującej lub którejkolwiek z jej jednostek zależnych przekracza 90 dni.

W procesie kalkulacji wymogu kapitałowego Bank uwzględnia również wytyczne zawarte w Rozporządzeniu Delegowanym Komisji (UE) nr 183/2014 z dnia 20 grudnia 2013 r., będącym uzupełnieniem Rozporządzenia CRR w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących określenia sposobu obliczania korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego.

Tabela 8. Ekspozycja przed czynnikami konwersji będąca podstawą kalkulacji aktywów ważonych ryzykiem (RWA), korekty z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego oraz wpływ zastosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego

Grupa ekspozycji	Kwota ekspozycji pierwotnej	w tym: ekspozycje wobec MŚP	Korekty z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego	Średnia ekspozycja w 2016	Wartość ekspozycji zabezpieczonej gwarancjami	Wartość ekspozycji zabezpieczonej przez uznane zabezpieczenia finansowe
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	16 426 567	0	0	15 999 732	0	0
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	163 417	0	-84	73 134	0	0
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	19 774	0	-75	20 544	3 730	177
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje wobec instytucji	789 678	0	-3	812 500	29 672	2 135
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	13 825 123	6 568 684	-33 260	14 644 172	421 126	237 293
Ekspozycje detaliczne	8 658 622	1 310 435	-31 929	8 480 362	142 930	13 429
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	19 442 625	3 396 275	-72 335	19 248 901	0	0
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	2 953 468	910 010	-1 388 717	2 980 132	29 754	29 560
Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	57 740	0	-12 200	66 807	0	0
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje z tytułu należności od instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje kapitałowe	58 347	0	-17 851	56 847	0	0
Inne pozycje	1 678 469	0	0	2 041 754	0	0
Razem metoda standardowa:	64 073 829	12 185 404	-1 556 454	64 424 885	627 214	282 594

Tabela 9. Podział ekspozycji będącej podstawą kalkulacji aktywów ważonych ryzykiem (RWA)

Podział ekspozycji	Ekspozycja
Ekspozycje bilansowe	53 836 594
Ekspozycje pozabilansowe, w tym:	9 064 333
0%	5 677 309
20%	41 979
50%	3 327 422
100%	17 624
Ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych	1 172 901
Razem:	64 073 829

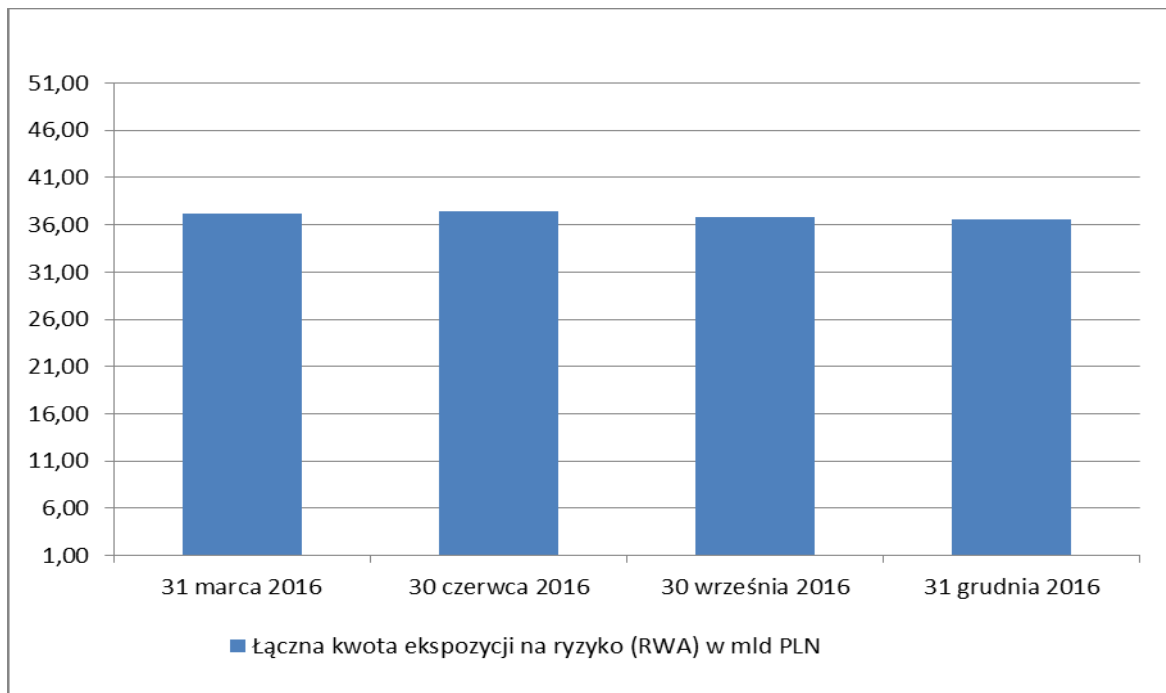
Kwoty ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka kredytowego, przed i po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniosły odpowiednio 33 558 818 i 32 664 587 tys PLN.

Tabela 10. Ekspozycje ważne ryzykiem (RWA) przed i po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP

Grupa ekspozycji	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem przed zastosowaniem współczynnika wsparcia MŚP	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	12 390	12 390
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	27 329	27 329
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	2 530	2 530
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0
Ekspozycje wobec instytucji	223 909	223 909
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	7 193 538	6 860 168
Ekspozycje detaliczne	5 580 446	5 410 573
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	18 095 492	17 704 503
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 647 440	1 647 440
Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	68 309	68 309
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0
Ekspozycje z tytułu należności od instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0
Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	0	0
Ekspozycje kapitałowe	101 238	101 238
Inne pozycje	606 196	606 196
Razem metoda standardowa:	33 558 818	32 664 587

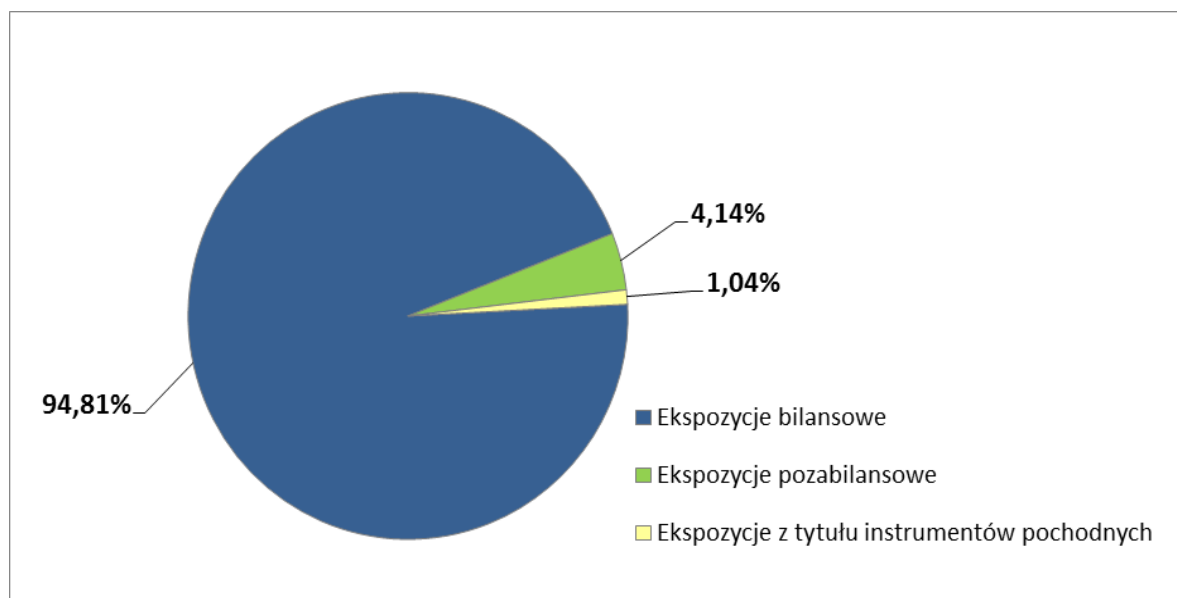
Kształtowanie się poziomu RWA na przestrzeni 2016 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 1 Ekspozycja na ryzyko (RWA) z tytułu ryzyka kredytowego w 2016 roku

Ze względu na rodzaj ekspozycji dominowały aktywa wazone ryzykiem z tytułu ekspozycji bilansowych (94,81%).

Wykres 2 Ekspozycja na ryzyko (RWA) w podziale na typ ekspozycji

W ramach **ochrony kredytowej rzeczywistej** Bank w procesie kalkulacji ekspozycji wazonych ryzykiem wykorzystuje następujące zabezpieczenia:

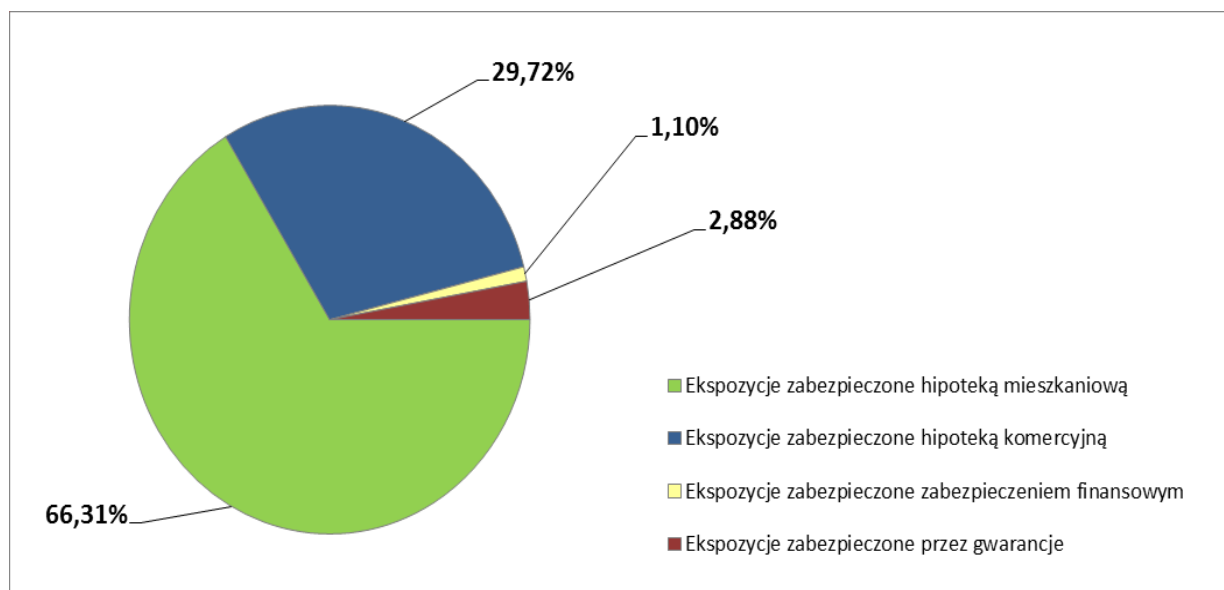
- zdeponowane w Banku środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne rozumiane jako certyfikat depozytowy lub podobny instrument wystawiony przez Bank,
- emitowane przez rządy i banki centralne dłużne papiery wartościowe, posiadające ocenę wiarygodności kredytowej nie niższą niż BB-,
- akcje lub instrumenty dłużne zamienne uwzględnione w głównym indeksie giełdy, na której są dopuszczone do obrotu;
- akcje lub instrumenty dłużne zamienne nieobjęte głównym indeksem, ale znajdujące się w obrocie na uznanej giełdzie papierów wartościowych,
- hipotekę na nieruchomości mieszkalnej,
- hipotekę na nieruchomości komercyjnej.

Natomiast w ramach **ochrony kredytowej nieruchomości** Bank wykorzystuje:

- gwarancje bankowe,
- gwarancje rządowe,
- gwarancje samorządu terytorialnego.

Największa część zabezpieczonej ekspozycji Banku stanowi ekspozycja zabezpieczona hipoteką na nieruchomości mieszkaniowej (66,13% ogółu zabezpieczonej ekspozycji Banku) oraz hipoteka na nieruchomości komercyjnej (29,72%).

Wykres 3 Podział ekspozycji zabezpieczonej ze względu na główne rodzaje zabezpieczeń

W celu ustalenia wagi ryzyka Bank korzysta z zewnętrznych ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez agencję Standard and Poor's Ratings Services rządowi centralnym.

Oceny te mają zastosowanie do ustalania wag ryzyka ekspozycjom wobec rządów i banków centralnych, banków, samorządów terytorialnych i władz lokalnych, organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej oraz przedsiębiorstwom.

W zakresie tych ekspozycji Bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen wiarygodności kredytowej do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej.

Poza zewnętrznymi ocenami wiarygodności rządów centralnych Bank do ustalania wag ryzyka wykorzystuje również zewnętrzne oceny kredytowe nadawane przez Standard and Poor's Ratings Services instytucjom.

Z uwagi na zakres wykorzystywanych zewnętrznych ocen wiarygodności kredytowej oraz strukturę portfela Banku przenoszenie ocen emisji lub emitenta nie powoduje zmiany wag ryzyka i nie jest stosowane.

Tabela 11. Ekspozycje w podziale na stopnie jakości kredytowej

Stopień jakości kredytowej	Wartość ekspozycji przed zastosowaniem technik ograniczania ryzyka	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka
1	224 317	191 234
2	123 682	123 679
3	30 744 984	30 678 233
4	1 577	1 577
5	32 857	32 857
6	0	0
NR	33 049 044	31 309 842
Razem:	64 176 461	62 337 423

Na potrzeby technik ograniczania kredytowego Bank stosuje rzeczywistą i nierzeczywistą ochronę kredytową, przy czym w zakresie rzeczywistej ochrony kredytowej stosowana jest kompleksowa metoda ujmowania zabezpieczeń finansowych przy zastosowaniu nadzorczych korekt z tytułu zmienności.

Bank posiada procedury zarządzania ryzykiem, umożliwiające kontrolowanie ryzyka, na które może być narażony w wyniku stosowania technik ograniczania ryzyka.

Tabela 12. Struktura geograficzna ekspozycji bilansowej i pozabilansowej Grupy

Obszar geograficzny	Kwota ekspozycji pierwotnej	Korekty z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Ekspozycje przeterminowane ¹	Saldo korekt wartości
POLSKA (w tym):	62 680 582	-1 551 038	2 820 485	4 116 908	-1 709 599
województwo dolnośląskie	3 967 087	-107 419	199 821	375 210	-124 388
województwo kujawsko-pomorskie	1 437 407	-43 815	79 126	158 998	-52 091
województwo łódzkie	1 543 840	-46 970	88 107	150 461	-54 717
województwo lubelskie	1 251 396	-24 793	42 302	87 528	-28 582
województwo lubuskie	1 105 163	-21 791	54 549	80 516	-30 212
województwo małopolskie	2 261 736	-55 455	94 868	176 363	-58 291
województwo mazowieckie	33 739 333	-841 002	1 476 407	1 621 054	-911 803
województwo opolskie	387 246	-14 582	30 937	57 939	-15 592
województwo podkarpackie	768 083	-18 865	32 585	53 092	-18 688
województwo podlaskie	327 541	-10 648	21 274	37 936	-10 268
województwo pomorskie	3 491 306	-69 758	143 374	299 834	-73 086

¹ Wartość ekspozycji w przypadku której stwierdzono wystąpienie co najmniej jednodniowego przeterminowania

województwo śląskie	3 342 539	-105 722	188 490	325 475	-112 114
województwo świętokrzyskie	566 959	-7 428	15 216	27 372	-7 176
województwo warmińsko-mazurskie	741 101	-25 053	52 709	104 162	-30 614
województwo wielkopolskie	6 228 572	-114 883	221 287	424 405	-132 630
województwo zachodniopomorskie	1 521 273	-42 856	79 435	136 562	-49 348
ZAGRANICA:	1 393 247	-5 416	6 652	43 197	-7 701
Razem:	64 073 829	-1 556 454	2 827 137	4 160 105	-1 717 300

Tabela 13. Rozkład geograficzny ekspozycji

Kraj	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem
Polska	16 426 567	163 417	19 774	131 825	13 452 399	8 650 391	19 401 406	2 937 116	524
Austria	0	0	0	501 564	9 215	307	1 553	0	0
Australia	0	0	0	521	0	0	0	0	0
Belgia	0	0	0	2 833	0	0	216	0	326
Bulgaria	0	0	0	1 182	2	24	0	0	0
Białorus	0	0	0	3 352	7 281	25	0	3	0
Szwajcaria	0	0	0	6 057	1	415	396	2 700	0
Chiny	0	0	0	939	1	0	0	0	0
Czechy	0	0	0	10 576	1 334	30	0	0	0
Niemcy	0	0	0	5 376	117 282	954	3 498	2 287	0
Dania	0	0	0	11 403	1	41	178	0	0
Algieria	0	0	0	661	0	0	0	0	0
Hiszpania	0	0	0	1 079	61 678	528	1 139	242	0
Francja	0	0	0	16 723	25	27	116	345	0
Wielka Brytania	0	0	0	50 552	17	3 645	8 603	248	0
Chorwacja	0	0	0	730	0	104	0	66	0
Węgry	0	0	0	1 557	0	5	0	0	0
Indie	0	0	0	1 096	0	0	0	0	0
Korea Południowa	0	0	0	3 402	0	0	0	0	0
Norwegia	0	0	0	12 588	0	0	0	0	0
Rumunia	0	0	0	1 984	2	0	0	3	0
Rosja	0	0	0	2 522	0	57	3 635	1	0
Szwecja	0	0	0	12 737	0	24	0	0	0
Słowacja	0	0	0	6 132	3	110	0	0	0
Turcja	0	0	0	1 118	0	0	0	0	0
Stany Zjednoczone	0	0	0	115	2	106	2 118	1	18 671

Estonia	0	0	0	0	9 889	0	0	0	0
Luksemburg	0	0	0	0	75 475	0	0	0	0
Moldawia	0	0	0	0	88 480	1	0	0	0
Holandia	0	0	0	0	1 993	123	15 780	0	0
Kuba	0	0	0	0	0	562	0	3 502	0
Irlandia	0	0	0	0	0	252	1 750	716	0
Izrael	0	0	0	0	0	30	1 536	0	0
Mauritius	0	0	0	0	1	25	579	0	0
Indonesia	0	0	0	0	0	0	0	6 199	0
Cypr	0	0	0	0	13	0	0	0	38 217
Pozostałe	0	0	0	1 054	29	836	122	39	2

Tabela 14. Rozkład ekspozycji według rezydualnego terminu zapadalności

Klasa ekspozycji	Poniżej 3 miesięcy	3 miesiące - 1 rok	1 rok - 2 lata	2 lata - 3 lata	3 lata - 4 lata	4 lata - 5 lata	Powyżej 5 lat
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	7 414 047	1 649 538	1 186 820	2 430 453	1 434 397	1 095 703	1 215 609
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	60 840	15 603	20 229	19 121	12 331	6 207	29 086
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	1 907	1 222	9 000	2 500	0	5 145	0
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje wobec instytucji	417 323	42 795	21 086	173 311	14 823	17 406	102 934
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	934 172	3 887 734	3 152 205	1 349 104	971 110	1 380 105	2 150 693
Ekspozycje detaliczne	237 969	732 110	575 534	668 622	333 308	296 613	5 814 466
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	396 959	974 061	643 054	428 657	641 689	816 243	15 541 962
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	2 040 937	108 253	76 782	194 951	23 409	147 573	361 563
Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	57 740	0	0	0
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje z tytułu należności od instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	0	0	0	0	0	0	0
Ekspozycje kapitałowe	0	0	0	58 347	0	0	0
Inne pozycje	0	0	0	1 678 469	0	0	0
Razem metoda standardowa:	11 504 154	7 411 316	5 684 710	7 061 275	3 431 067	3 764 995	25 216 313

5.9. Aktywa obciążone

Na potrzeby Ujawnień ostrożnościowych aktywa uznaje się za obciążone, jeżeli stanowią one przedmiot zastawu lub jakiegokolwiek umowy mającej na celu ochronę, zabezpieczenie, lub wsparcie jakości kredytowej określonej transakcji, z której zakresu nie mogą zostać swobodnie wycofane.

Szczegółowe informacje dotyczące aktywów, na których ustanowiono zabezpieczenia i o ograniczonej możliwości dysponowania zostały zaprezentowane w Nocie 34 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2016 Grupy Kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A..

6. Ryzyko rynkowe

Bank jako instytucja finansowa narażony jest na ryzyko rynkowe i płynności. Zdecydowana większość ryzyka pochodzi z prowadzonej na rzecz klientów działalności i konieczności zarządzania powstałą w ten sposób pozycją walutową, stopy procentowej i płynnościową. W ramach działalności Bank opracował i wdrożył metody pomiaru i zarządzania tymi ryzykami.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności jest optymalizacja wyniku finansowego Banku poprzez świadome podejmowanie działalności niosącej ze sobą te ryzyka, przy jednoczesnym zachowaniu ich wielkości na zadanym poziomie, zgodnym z apetytem na ryzyko wyznaczonym przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Bank wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz stopy procentowej, wykorzystując w tym celu relacje zabezpieczające wartość godziwą (fair value hedge) i przepływy pieniężne (cash flow hedge). Wdrożone w Banku procesy pomiaru i kontroli tych ryzyk zapewniają bezpieczeństwo powierzonych przez depozytariuszy środków.

Głównymi ryzykami, na które narażony jest Bank są:

- ryzyko walutowe wynikające zarówno ze struktury bilansu Banku jak i z prowadzonej na rzecz klientów działalności, tj. oferowaniu instrumentów finansowych zabezpieczających ryzyko walutowe,
- ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej wynikające z prowadzonej przez Bank aktywności tradingowej,
- ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej będące odzwierciedleniem struktury bilansowej Banku, w tym głównie części depozytowo-kredytowej,
- ryzyko płynności wynikające z niedopasowania terminów zapadalności aktywów i pasywów.

Podział kompetencji oraz zadań w procesie zarządzania powyższymi ryzykami wygląda następująco:

- Zarząd RBPL akceptuje ramowe polityki zarządzania ryzykami oraz poziom apetytu na ryzyko, wyrażony w postaci zapotrzebowania na kapitał oraz jako poziom maksymalnej straty,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) dokonuje alokacji poszczególnych limitów ryzyka rynkowego i płynności w ramach zatwierdzonego przez Zarząd poziomu apetytu na ryzyko, rekomenduje działania w zakresie zarządzania ryzykiem oraz opiniuje metodologię jego pomiaru,
- Departament Rynków Finansowych zarządza pozycjami handlowymi Banku w ramach przyznanych przez ALCO limitów, w tym ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej,
- Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami zarządza pozycjami bankowymi i płynnością Banku w ramach przyznanych przez ALCO limitów, w tym ryzykiem płynności oraz ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej,
- Departament Zarządzania Ryzykiem jest odpowiedzialny za pomiar poziomu narażenia na ryzyko, w tym monitorowanie wykorzystania limitów.

6.1. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności w Banku wynika z niedopasowania kontraktowych terminów zapadalności aktywów i pasywów, tj. w głównej mierze z konieczności finansowania długoterminowych kredytów depozytami o krótszej zapadalności. Realizować się ono może poprzez brak możliwości wywiązania się ze swoich bieżących zobowiązań lub też poprzez straty wynikające ze wzrostu kosztu finansowania pasywów który nie może być natychmiast pokryty wyższymi przychodami po stronie aktywów.

W RBPL apetyt na ryzyko płynności definiowany jest poprzez maksymalny profil ryzyka, na jakie Bank może być narażony. Zakłada się, że w sytuacji kryzysowej Bank będzie w stanie w sposób niezakłócony, tj. bez konieczności zmiany w zakresie profilu płynności i bez wpływu na świadczone usługi, prowadzić działalność przez okres jednego miesiąca natomiast w sytuacji nie kryzysowej Bank będzie posiadał skumulowaną nadwyżkę wpływów na wypływach w każdym przedziale opomiarowanej urealnionej luki płynności.

W celu mitygacji tego ryzyka, Bank zarządza płynnością krótko-, średnio jak i długoterminową.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową opiera się na monitorowaniu i planowaniu krótkoterminowych wpływów i wypływów, zawieraniu krótkoterminowych operacji na rynku finansowym, w tym z Bankiem Centralnym oraz budowaniu nadwyżki płynności, w której skład wchodzi aktywa o wysokiej płynności stanowiące rezerwę pokrywającą potencjalne wypływy gotówki z Banku. Działalność związana z zarządzaniem płynnością krótkoterminową skupiona jest w Departamencie Zarządzania Aktywami i Pasywami. Skład nadwyżki płynności na dzień 31 grudnia 2016 roku został zaprezentowany w poniższej tabeli:

Tabela 15. Składniki nadwyżki płynności

Pozycja	Kwota (mln PLN)
Gotówka	670
Nadwyżka nad saldo rezerwy obowiązkowej	0
Wysokiej jakości obligacje rządowe, papiery dłużne dopuszczone przez NBP jako zabezpieczenia kredytu	13 380
Razem:	14 050

Budując nadwyżkę płynności Bank przyjmuje, że kwota możliwa do uzyskania z obligacji i papierów dłużnych jest to kwota jaką można otrzymać po uwzględnieniu haircutu (redukcji wartości zabezpieczenia względem nominału) na poziomie akceptowanym przez Narodowy Bank Polski. W efekcie portfel jest wyceniany tak, jakby operacje przeprowadzano tylko z NBP, a więc . W efekcie ryzyko płynności produktu jest zerowe i nie koreluje z ryzykiem płynności. W skład nadwyżki płynności nie wchodzi instrumenty zablokowane o ograniczonej możliwości dysponowania, które zostały zaprezentowane w nocie 34 do sprawozdania finansowego.

W ramach zarządzania płynnością średnio- i długoterminową Bank dokonuje planowania uwzględniającego przyszłe potrzeby płynnościowe. W ramach procesu budżetowego oraz okresowych przeglądów jego realizacji Bank planuje rozwój aktywów i pasywów w taki sposób, aby kluczowe wskaźniki płynnościowe utrzymywane były na wymaganym poziomie.

Istotną częścią tego procesu jest ustalenie kierunków i wielkości rozwoju Banku po stronie aktywów oraz zapewnienie możliwości sfinansowania go odpowiednim wolumenem pasywów przy zachowaniu zakładanego wyniku finansowego.

W roku 2016 Bank utrzymywał swoją bazę depozytową na stabilnym poziomie ok 33,5 mld PLN. Pod koniec roku z uwagi na zidentyfikowaną nadpłynność wynikającą m.in. z odblokowania znacznej części uprzednio zastawionych papierów dłużnych pod ekspozycje własne oraz spółki zależnej Raiffesien Leasing, która została

w trakcie roku sprzedana, Bank przeprowadził działania nakierunkowane na zmniejszenie bazy depozytowej. W efekcie baza spadła z 33,5 mld PLN na koniec 2015 roku do 32,5 mld PLN na koniec 2016 roku. Zapadające finansowanie długoterminowe od Raiffeisen Bank International zostało odnowione. Ekwiwalent złotowy pozyskanego długoterminowego finansowania zmniejszył się w ciągu roku to ok 350 mln PLN. W procesie budżetowym uzgodniono z właścicielem odnowienia kolejnych zapadających transz finansowania długoterminowego. Limit koncentracji zaangażowania na spółki z Grupy był na 31 grudnia 2016 roku wykorzystany w 42%, co oznacza że do dyspozycji pozostało ok. 900 mln PLN wolnego limitu, co stanowiłoby górne ograniczenie regulacyjne w zakresie transferu płynności w Grupie.

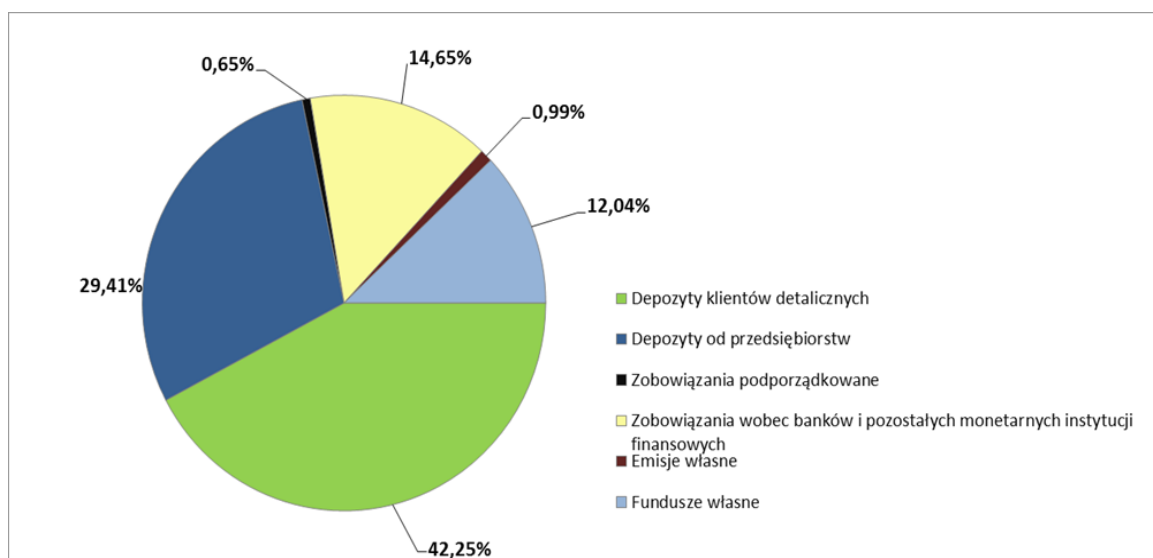
Do kluczowych wskaźników, których poziom musi być zapewniony w procesie planowania należą nadzorcze miary płynności oraz zapewnienie utrzymania ich na wymaganym przez regulatora poziomie, poziom urealnionej luki płynności mierzonej zgodnie z metodologią i wewnętrznymi procedurami Banku oraz możliwość zapewnienia samodzielnego finansowania Banku w scenariuszu kryzysowym.

W ramach comiesięcznych spotkań Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami Bank monitoruje bieżący poziom narażenia na ryzyko płynności i zarządza realizacją wytyczonych planów.

Głównym narzędziem umożliwiającym zarządzanie płynnością jest sterowanie poziomem cen kredytów i depozytów, pozwalające modelować przyszłą strukturę bilansu. W ramach tego procesu w RBPL istnieje system stawek transferowych, uwzględniający zarówno poziom rynkowych stóp procentowych, takich jak na przykład WIBOR, jak również realny koszt pozyskania płynności.

W ramach poprawy stabilności źródeł finansowania w 2016 roku zwiększony został udział depozytów detalicznych (zwłaszcza rachunków bieżących i oszczędnościowych), kosztem zobowiązań wobec banków i depozytów terminowych.

Wykres 4 Struktura finansowania na 31.12.2016

W codziennym procesie zarządzania Bank wykorzystuje do celów pomiaru i limitowania ekspozycji na ryzyko płynności urealnioną lukę płynności, nadzorcze miary płynności oraz tzw. centralny scenariusz kryzysowy .

W ramach wyznaczania wartości luki, Bank stosuje schematy urealniania terminów zapadalności wybranych, kluczowych z punktu widzenia płynności, pozycji aktywów i pasywów, aby poprawnie prognozować zachowanie się struktury bilansu oraz wpływów i wypływów w czasie. Schematy urealniania wynikają bądź to ze specyfiki instrumentów finansowych (przykładowo zakłada się, że dłużne instrumenty skarbowe możliwe są do zbycia w krótszym terminie niż ich zapadalność) bądź też z zaobserwowanych historycznie zachowań, takich jak przedpłaty kredytów czy utrzymywanie się osadu depozytowego, w którym to przypadku Bank

wykorzystuje modelowanie statystyczne aby odzwierciedlić i zaprognozować zachowanie się salda w przyszłości.

Tak skonstruowana luka płynności jest przedmiotem codziennego pomiaru i limitowania. Urealniona luka płynności jest limitowana w tenorach do 5 lat włącznie. Skumulowane wartości luki w podziale na przedziały pokazano w poniższej tabeli.

Tabela 16. Skumulowane wartości luki

Data	1M	3M	6M	9M	12M	24M	36M	48M	60M
31.12.2016	9 913	8 595	7 067	6 615	5 799	4 581	7 750	9 350	10 005

Tabela 17. Poziom nadzorczych miar płynności na 31.12.2016 (w mln PLN)

Data	Bufor M1	M2	M4	LCR
31.12.2016	6 341	130%	126%	141%

Centralny scenariusz kryzysowy jest to wybrany przez Bank scenariusz warunków skrajnych, który jest badany z częstotliwością dzienną oraz stanowi jeden z elementów indykatora uruchamiającego plan awaryjny płynności. Scenariusz mierzy wartość luki płynności w tenorze do 30 dni. Czynnikiem wskazującym na potencjalne uruchomienie planu awaryjnego jest posiadanie ujemnej luki płynności w którymkolwiek z tenorów do tenoru 30 dni.

Scenariusz kryzysowy zakłada następujące odpływy kryzysowe:

- Podwyższony odpływ z depozytów detalicznych i korporacyjnych
- Całkowity odpływ depozytów klienta przekraczającego próg koncentracji
- Dodatkowy wypływ wskutek konieczności złożenia zabezpieczenia pod instrumenty pochodne
- Podwyższone ciągnięcia z linii pozabilansowych

Poniższa tabela pokazuje wyniki Centralnego scenariusza kryzysowego na 31 grudnia 2016 (mln PLN).

Tabela 18. Wyniki centralnego scenariusza kryzysowego na 31.12.2015 roku

1d	2d	3d	4d	5d	6d	7d	14d	21d	30d
13 165	12 952	9 446	9 059	8 710	8 780	8 409	6 275	4 170	2 672

6.2. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe, to ryzyko niekorzystnej zmiany wyniku finansowego Banku, powstałej na skutek zmiany rynkowych kursów wymiany walut.

Apetyt na ryzyko walutowe w RBPL jest definiowany poprzez odniesienie wartości wyniku finansowego do zakładanego wyniku budżetowego i poziomu kapitału, przy czym zakłada się, że:

- w normalnej, nie kryzysowej sytuacji rynkowej skumulowana strata nie przekroczy poziomu planowanego zysku na operacjach walutowych,

- w sytuacji kryzysowej osiągnięta strata na operacjach walutowych nie przekroczy 2% kapitałów.

Narażenie Banku na ryzyko walutowe wynika w większości z zaangażowania w transakcje walutowe przeprowadzane z klientami Banku w celu zabezpieczenia przez nich ryzyka oraz ze struktury walutowej bilansu Banku, w tym głównie udzielanych kredytów i finansujących je depozytów.

Dodatkowo Bank prowadzi działalność handlową na rynku walutowym, wykorzystując do tego celu głównie instrumenty pochodne i transakcje FX Spot. Bank prowadził również działalność handlową w ramach prowadzenia otwartej pozycji na waniliowych opcjach walutowych, na którą to działalność Bank uzyskał uprzednio zgodę Komisji Nadzoru Finansowego. Głównym celem tego działania jest umożliwienie zaoferowania klientom Banku korzystniejszych warunków cenowych dla tego produktu.

Codzienny proces zarządzania i pomiaru ryzyka walutowego obejmuje monitorowanie wykorzystania przyznanych limitów, w tym wielkości całkowitej otwartej pozycji walutowej zarówno na koniec jak i w trakcie dnia, otwartej pozycji na poszczególnych walutach, pomiar wielkości wartości zagrożonej (Value-at-Risk) oraz wyniku finansowego na operacjach walutowych w okresie miesięcznym, kwartalnym i rocznym (limity typu stop-loss). Bank przeprowadza również okresowo testy warunków skrajnych badające wpływ szokowych zmian kursów walutowych na poziom współczynnika wypłacalności, których wyniki są prezentowane na posiedzeniach Komitetu ALCO.

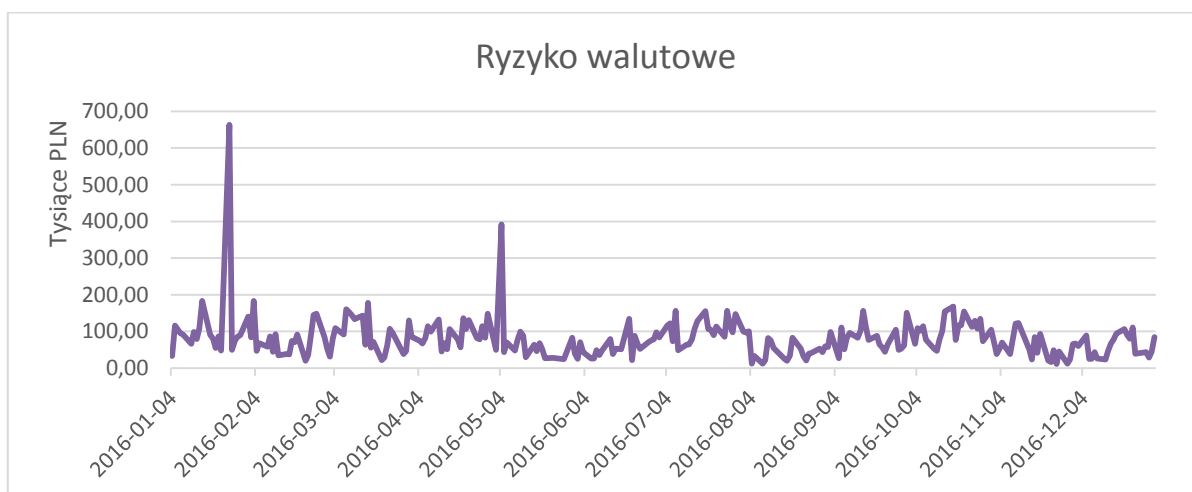
Dla portfela opcyjnego dodatkowo limitowane są współczynniki wrażliwości specyficzne dla tego typu instrumentów: współczynnik Gamma mierzący wrażliwość zmiany ceny portfela opcji na zmianę wartości współczynnika delta, oraz Vega – prezentująca wrażliwość ceny portfela opcyjnego na zmianę poziomu rynkowych zmienności kursów walutowych.

Głównym instrumentem zarządczym, ujmującym syntetycznie poziom narażenia na ryzyko walutowe jest wielkość otwartej pozycji walutowej oraz wartość zagrożona. Dla tej drugiej miary zakłada się 1-dniowy horyzont utrzymania pozycji oraz 99% poziom ufności, co oznacza, że z zadaniem, 99-procentowym prawdopodobieństwem Bank nie straci w ciągu jednego dnia więcej niż wyznaczona wartość. Obie wielkości podlegają limitowaniu, a kształtowanie się wartości zagrożonej na ryzyko walutowego w ciągu roku widoczne jest na wykresie.

Bank wyznacza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego, który na 31 grudnia 2016 roku wynosił 0, gdyż pozycja walutowa nie przekraczała 2% funduszy własnych Banku.

Bank wyznacza wymóg kapitałowy z tytułu innych rodzajów ryzyk związanych z opcjami walutowymi (tj. ryzyka Gamma i ryzyka Vega), który na 31 grudnia 2016 roku wynosił 3,13 mln zł.

Wykres 5 Wartość zagrożona z tytułu ryzyka walutowego w 2016 roku

Szczegółowe dane w formie tabelarycznej widoczne są poniżej.

Tabela 19. Statystyki poziomu wartości zagrożonej w 2016 roku.

['000 PLN]	Min	Max	Średnia	Stan na 31 grudnia 2016
Wartość zagrożona	11	663	80	84

6.3. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej to obecne i przyszłe ryzyko dochodów i kapitału, wynikające z ruchów stóp procentowych. Ryzyko stopy procentowej wynika z różnic między okresami przeszacowania przepływów pieniężnych (ryzyko zmiany cen), ze zmieniającej się relacji stóp między różnymi krzywymi dochodu, mającymi wpływ na działalność bankową (ryzyko bazowe), ze zmieniających się relacji stóp w całym spektrum terminów zapadalności (ryzyko krzywej dochodowości) oraz z opcji na stopę procentową, wbudowanych w produkty bankowe (ryzyko opcji).

Apetyt na ryzyko stopy procentowej w RBPL jest definiowany poprzez odniesienie wartości wyniku finansowego do zakładanego wyniku budżetowego i poziomu kapitału, przy czym zakłada się, że:

- w normalnej, nie kryzysowej sytuacji rynkowej skumulowana strata na pozycjach niosących ryzyko stopy procentowej nie przekroczy dwukrotności planowanego zysku,
- w sytuacji kryzysowej osiągnięta strata nie przekroczy 5% kapitałów.

Ryzyko stopy procentowej w RBPL pochodzi z dwóch głównych źródeł:

- księgi bankowej, zawierającej strukturalną ekspozycję Banku pochodzącą w głównej mierze z udzielanych kredytów i przyjmowanych depozytów oraz niedopasowania ich terminów przeszacowania,
- księgi handlowej, zawierającej transakcje zawierane przez Bank w celu odniesienia korzyści z tytułu krótkoterminowych zmian parametrów cenowych.

Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej jest zarządzane przez Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami, natomiast w księdze handlowej przez Departament Rynków Finansowych, z zastosowaniem płynnych instrumentów dłużnych oraz instrumentów pochodnych.

Ważnym narzędziem pomiaru narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej jest luka przeszacowania.

W zakresie pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego, rachunki, których oprocentowanie oparte jest o stawkę administrowaną są modelowane. Struktura terminowa wyznaczana jest za pomocą modelu portfeli replikujących. Model ten zakłada podział salda rachunków bez struktury terminowej na serie prostych depozytów o określonych terminach zapadalności i opartych na stawkach rynkowych. W szczególności modelowane są rachunki bieżące detaliczne i korporacyjne oraz rachunki oszczędnościowe. Kredyty prezentowane są zgodnie z ich kontraktowym terminem przeszacowania. Oznacza to, że ryzyko stopy procentowej nie są modelowane przyszłe wcześniejsze spłaty kredytów. Jednak ich potencjalny wpływ na ryzyko stopy procentowej jest marginalny, ze względu na stosowaną w Banku politykę udzielania kredytów opartych o zmienne stawki procentowe. Pomiaru istotności tego wpływu Bank dokonuje w okresach kwartalnych, natomiast pomiar pozostałych ryzyk dotyczących stóp procentowych przeprowadzany jest w trybie dziennym.

Tabela 20. Luka przeszacowania stopy procentowej

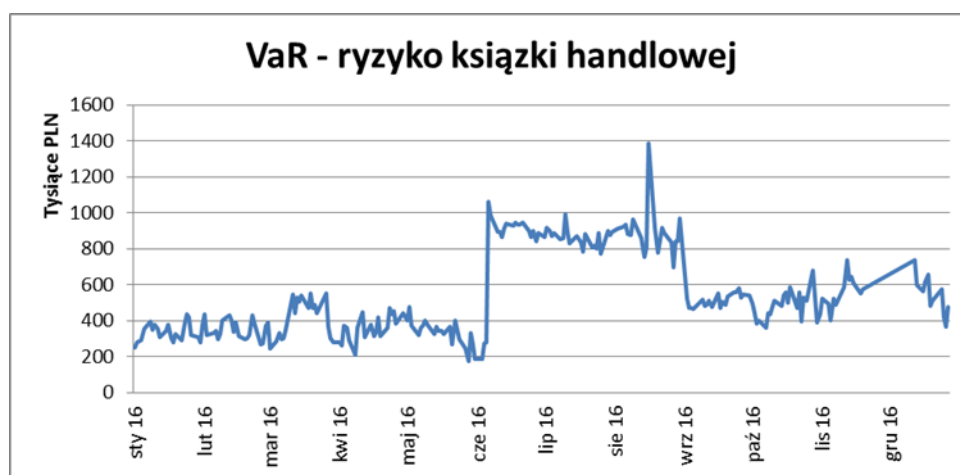
[Dane w mln PLN]	Nieoprocentowane	1M	3M	6M	12M	2Y	5Y	>5Y	Razem
Aktywa:									
Kasa i środki w Banku Centralnym	668	1 064	0	0	0	0	0	0	1 732
Należności od banków	0	315	0	0	0	0	0	0	315
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0	7 665	6	267	1	106	2	0	8 047
Instrumenty pochodne (FX i IRS)	467	0	0	0	0	0	0	0	467
Inwestycyjne papiery wartościowe	46	5 980	26	1 896	0	0	0	0	7 948
Kredyty i należności udzielone klientom	0	12 765	18 726	2 052	178	12	136	0	33 868
Pozostałe aktywa finansowe	178	0	0	0	0	0	0	0	178
Aktywa razem:	1 358	27 790	18 759	4 215	178	118	138	0	52 555
Zobowiązania:									
Zobowiązania wobec banków	0	3 302	4 121	0	0	0	10	0	7 433
Instrumenty pochodne (FX i IRS)	1 546	0	0	0	0	0	0	0	1 546
Zobowiązania wobec klientów	0	14 912	14 497	3 880	2 529	535	8	0	36 362
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	0	502	0	0	0	0	502
Zobowiązania podporządkowane	0	0	332	0	0	0	0	0	332
Zobowiązania razem:	1 546	18 214	18 950	4 382	2 529	535	19	0	46 175
Pozycje pozabilansowe:									
Udzielone zobowiązania gwarancyjne	1 928	0	0	0	0	0	0	0	1 928
Udzielone zobowiązania finansowe	7 136	0	0	0	0	0	0	0	7 136
Pozycje pozabilansowe razem:	9 064	0	0	0	0	0	0	0	9 064

Ryzyko stopy procentowej jest przedmiotem ciągłego pomiaru i limitowania z zastosowaniem wielu metod takich, jak wrażliwość zmiany wyceny na równoległe przesunięcie krzywych rentowności o 1 punkt bazowy w podziale na przedziały przeszacowania czy analiza zmiany wyniku odsetkowego w rocznym horyzoncie dla zadanego scenariusza zachowania się czynników rynkowych.

Głównymi miarami stosowanymi do pomiaru ryzyka stopy procentowej są wartość zmiany punktu bazowego (BPV) oraz wartość zagrożona (VaR), która ujmuje syntetycznie poziom narażenia na ryzyko stopy procentowej. W RBPL dla tej wartości zagrożonej zakłada się 1-dniowy horyzont utrzymania pozycji oraz 99% poziom ufności, co oznacza, że z zadanym, 99-procentowym prawdopodobieństwem Bank nie straci w ciągu jednego dnia więcej niż wyznaczona wartość. Obydwie miary podlegają limitowaniu a kształtowanie się w ciągu roku wartości zagrożonej dla księgi handlowej widoczne jest na wykresie 6.

Od czerwca 2016 roku miara VaR została rozbudowana, tak by uwzględniać komponent ryzyka bazowego ryzyko bazowe pomiędzy krzywymi zerokuponowymi a krzywymi obligacji korporacyjnych. W tym celu, wyznaczany jest dodatkowo tzw. VaR-spread, który, na tym samym poziomie istotności co VaR, kwantyfikuje to ryzyko. Dopiero VaR oraz VaR-spread łącznie stanowią poziom utylizacji limitu wartości zagrożonej. Wdrożenie tej zmiany spowodowało nagły wzrost poziomu kalkulowanej wartości zagrożonej VaR w czerwcu 2016 roku, widoczny na poniższym wykresie.

Wykres 6 Wartość zagrożona z tytułu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w 2016 roku

Dodatkową miarą stosowaną w RBPL do oszacowania wielkości wpływu na wynik finansowy nagłej, szokowej zmiany stóp procentowych jest Earnings-at-Risk, zakładająca równoległy ruch krzywych i indeksów rynkowych o 100 punktów bazowych oraz biorąca pod uwagę roczny horyzont zmiany, przy niezmienionej strukturze bilansu. Analiza jest przeprowadzana dla księgi bankowej a jej wynik widoczny jest w tabeli poniżej.

Tabela 21. Wartość zmiany wyniku finansowego w okresie rocznym przy przesunięciu krzywych o 100 punktów bazowych w podziale na waluty

Earnings-at-Risk przy przesunięciu krzywych o 100 pb w horyzoncie rocznym	[tys. zł]
PLN	103 523
EUR	33 830
USD	11 110
CHF	1 701
Razem:	150 164

Bank wyznacza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych metodą zaktualizowanego średniego okresu zwrotu (duration) oraz z tytułu ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych metodą podstawową. Na 31 grudnia 2016 wymogi te wynosiły odpowiednio: 18 374 oraz 21 895 tys. zł.

7. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne jest to możliwość straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych, lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja obejmuje ryzyko prawne, ale nie obejmuje ryzyka strategicznego oraz ryzyka utraty reputacji.

7.1. Cel zarządzania ryzykiem operacyjnym

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Bank działalności operacyjnej poprzez wdrożenie efektywnych mechanizmów identyfikacji, oceny i kwantyfikacji, ograniczania, oraz monitorowania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku ma odzwierciedlać profil ryzyka operacyjnego Banku i zapewnić:

- kontrolę poziomu ryzyka na akceptowalnym poziomie adekwatnym do rozmiaru i charakteru działalności Banku,
- podejmowanie działań zmierzających do likwidacji przyczyn oraz negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych,
- minimalizację strat powstających w wyniku zdarzeń operacyjnych,
- poprawę efektywności procesów,
- kształtowanie świadomości związanej z ryzykiem operacyjnym..

7.2. Apetyt na ryzyko operacyjne

Apetyt Banku na ryzyko operacyjne wyrażony jest w postaci:

- wartości kapitału wewnętrznego alokowanego na ryzyko operacyjne,
- założonej wartości strat operacyjnych dla zdarzeń operacyjnych zidentyfikowanych w Banku w ciągu 12 miesięcy.

7.3. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym

Podstawowe zasady dotyczące zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku:

- właścicielami ryzyka operacyjnego są menadżerowie linii biznesowych oraz poszczególnych jednostek organizacyjnych Banku,
- organem nadzorującym proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego,
- istnieje niezależna funkcja zarządzania ryzykiem operacyjnym umiejscowiona w Departamencie Zarządzania Ryzykiem,
- występuje niezależny przegląd procedur i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym dokonywany przez audyt wewnętrzny,
- przeprowadzane jest systematyczne gromadzenie danych związanych z ryzykiem operacyjnym,
- przeprowadzane jest szacowanie ekspozycji i raportowanie ryzyka operacyjnego,

- podejmowane są działania mające na celu ograniczenie ryzyka operacyjnego do akceptowalnego poziomu.

W ramach nadzoru nad procesem zarządzania ryzykiem operacyjnym w 2016 roku odbyło się 12 posiedzeń Komitetu Sterującego ds. Ryzyka Operacyjnego.

7.4. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka operacyjnego

Zgodnie z Polityką Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Banku stosowane są następujące instrumenty identyfikacji i pomiaru ryzyka:

- gromadzenie informacji o zdarzeniach operacyjnych,
- monitoring kluczowych wskaźników ryzyka,
- analizy scenariuszy dla zdarzeń charakteryzujących się małą częstotliwością i wysoką dotkliwością,
- przeprowadzanie samooceny ryzyka operacyjnego dla kluczowych obszarów ryzyka operacyjnego,
- raportowanie ryzyka operacyjnego zapewniające regularny i terminowy przepływ informacji do właściwych organów decyzyjnych.

Informacje na temat ryzyka operacyjnego, w tym dotyczące aktualnego profilu ryzyka oraz strategii zarządzania ryzykiem, są prezentowane na posiedzeniach Komitetu Sterującego ds. Ryzyka Operacyjnego oraz na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

7.5. Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka operacyjnego.

Do wyliczenia minimalnego wymogu kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego Bank stosuje metodę standardową (TSA – The Standardized Approach) zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (CRR). W roku 2016 wymóg kapitałowy z tytułu tego ryzyka wynosił w Banku 271 001,38 tys. zł.

7.6. Suma strat brutto z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego w roku 2016

Suma strat brutto z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2016 roku w RBPL wyniosła 39 145,54 tys. zł

Poniższa tabela prezentuje udział poszczególnych kategorii zdarzeń we wspomnianej sumie strat brutto.

Tabela 22. Suma strat brutto z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2016 roku w RBPL

Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia	Kwota straty brutto w tys. zł	% sumy strat brutto
Oszustwa wewnętrzne	Działania nieuprawnione	39,72	0,10%
	Kradzież i oszustwo	1 845,10	4,71%
Oszustwa zewnętrzne	Kradzież i oszustwo	11 814,24	30,18%
	Bezpieczeństwo systemów	122,34	0,31%
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	Stosunki pracownicze	159,40	0,41%
	Bezpieczeństwo środowiska pracy	-	0,00%
	Podziały i dyskryminacja	-	0,00%
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	Obsługa klientów, ujawnianie informacji o klientach, zobowiązania względem klientów	1 039,38	2,66%
	Niewłaściwe praktyki biznesowe lub rynkowe	2 996,55	7,65%
	Wady produktów	1,61	0,00%
	Klasyfikacja klienta i ekspozycje	-	0,00%
	Usługi doradcze	15,32	0,04%
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	Kłęski żywiołowe i inne zdarzenia	70,85	0,18%
Zakłócenia działalności Banku i awarie systemów	Systemy	243,97	0,62%
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	1 795,51	4,59%
	Monitorowanie i sprawozdawczość	18 970,51	48,46%
	Napływ i dokumentacja klientów	3,00	0,01%
	Zarządzanie rachunkami klientów	28,02	0,07%
	Kontrahenci niebędący klientami Banku (np. izby rozliczeniowe)	-	0,00%
	Sprzedawcy i dostawcy	-	0,00%
Razem:		39 145,54	100,00%

W 2016 roku główną kategorią ryzyka operacyjnego w RBPL były straty sklasyfikowane jako „Wykonywanie transakcji i zarządzanie procesami”, w łącznej kwocie 20.797,04 tys. zł stanowiącej 53,12% wszystkich strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2016 roku. Na straty w tej kategorii miało wpływ głównie jedno zdarzenie na kwotę 18,7 mln zł dotyczące sprawy spornej w zakresie zobowiązań Raiffeisen Bank Polska S.A. z tytułu podatku dochodowego. W dniu 6 grudnia 2016 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargi kasacyjne Banku od wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 i 29 kwietnia 2016 w sprawie decyzji organów podatkowych dotyczących rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych Banku za lata 2004, 2006 i 2007. Bank dokonał uiszczenia zobowiązania podatkowego wskazanego przez organy podatkowe wraz z odsetkami i rozpoznał należność od Urzędu Skarbowego.

Drugim rodzajem zdarzeń pod względem kwoty strat brutto, były straty sklasyfikowane jako „Oszustwa zewnętrzne”, w łącznej kwocie 11.936,77 tys. zł stanowiącej 30,49% wszystkich strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2016 roku. Straty te w głównej mierze były związane z wyłudzeniami produktów kredytowych poprzez fałszerstwa oraz manipulacje treścią dokumentów kredytowych.

Trzecim rodzajem zdarzeń pod względem kwoty strat brutto, były straty sklasyfikowane jako „Klienci, produkty i praktyki operacyjne „ w łącznej kwocie 4.052,87 tys. zł stanowiącej 10,35% wszystkich strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2016 roku.

W 2016 r., mając na uwadze bezpieczeństwo środków powierzonych przez klientów oraz ograniczenie możliwości wystąpienia strat operacyjnych, Bank powadził działania ograniczające poziom ryzyka operacyjnego w poszczególnych obszarach działalności oraz podnoszące jakość zarządzania tym ryzykiem.

Do najważniejszych działań w tym zakresie należą:

- okresowa ocena i przegląd docelowego profilu ryzyka operacyjnego Banku w oparciu o analizę wartości aktualnych parametrów ryzyka Banku, zmian i ryzyk występujących w otoczeniu Banku, realizacji strategii działalności biznesowej, jak również oceny adekwatności struktury organizacyjnej oraz efektywności funkcjonującego w Banku systemu zarządzania ryzykiem;
- bieżący monitoring limitów ryzyka operacyjnego ustalonych w ramach apetytu na ryzyko operacyjne zatwierdzonego przez Zarząd Banku;
- wdrożenie szeregu działań ograniczających ryzyko operacyjne w procesach i systemach operacyjnych Banku, w szczególności w zakresie ograniczania ryzyka oszustw oraz bezpieczeństwa systemów informatycznych, co pozwala na skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom przestępczym oraz zapewnienie bezpieczeństwa realizowanych przez klientów transakcji;
- prowadzenie działań uświadamiających pracowników Banku w zakresie efektywnego procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym.

8. Fundusze własne

8.1. Struktura funduszy własnych

Do kalkulacji poziomu funduszy własnych Bank stosuje regulacje wynikające z Prawa Bankowego oraz zasady przedstawione w przepisach pakietu CRD IV/CRR. Zgodnie z powyższymi regulacjami, fundusze własne obejmują:

- kapitał podstawowy Tier I, obejmujący m.in. instrumenty kapitałowe i powiązane azio emisyjne, zyski zatrzymane, skumulowane inne całkowite dochody, kapitały rezerwowe, fundusze ogólne ryzyka bankowego,
- kapitał dodatkowy Tier I, obejmujący m.in. instrumenty kapitałowe, o których mowa w art. 52 Rozporządzenia CRR oraz azio emisyjne związane z tymi instrumentami,
- kapitał Tier II, obejmujący m.in. instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane spełniające kryteria określone w art. 63 Rozporządzenia CRR oraz azio emisyjne związane z tymi instrumentami, korekty z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego.

Wszystkie wymienione kapitały podlegają korektom z tytułu pomniejszeń oraz mającym zastosowanie filtrom ostrożnościowym.

Biorąc pod uwagę czytelność i wartość użytkową dokumentu, zakres ujawnień w Tabeli nr 23 ograniczono do pozycji niezerowych, jednocześnie zachowując numerację pozycji zgodną ze wzorem zaprezentowanym w Rozporządzeniu Wykonawczym (UE) 1423/2013.

Tabela 23. Fundusze własne w okresie przejściowym zgodnie z Załącznikiem nr VI Rozporządzenia Wykonawczego (UE) nr 1423/2013, wykorzystane do obliczenia łącznego współczynnika kapitałowego (w tys. zł)

Pozycja		2016-12-31
KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I: INSTRUMENTY I KAPITAŁY REZERWOWE		
1	Instrumenty kapitałowe i związane z nim azio emisyjne	4 544 474
2	Zyski zatrzymane	659 412
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe)	7 468
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	995 020
5a	Niezależnie zweryfikowane zyski z bieżącego okresu	100 000
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	6 306 374
KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I: KOREKTY REGULACYJNE		
7	Dodatkowe korekty wartości	-13 367
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-384 023
10	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności z wyłączeniem aktywów wynikających z różnic przejściowych (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3) (kwota ujemna)	-41 346
11	Kapitały rezerwowe odzwierciedlające wartość godziwą związane z zyskami lub stratami z tytułu instrumentów zabezpieczających	30 779
26a	Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468:	-23 218
	w tym: 40% filtr dla niezrealizowanego zysku na instrumentach dłużnych dostępnych do sprzedaży	-23 218
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-431 176
29	Kapitał podstawowy Tier I	5 875 197

45	Kapitał Tier I (kapitał Tier I = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	5 875 197
KAPITAŁ TIER II: INSTRUMENTY I REZERWY		
46	Instrumenty kapitałowe i powiązane ažio emisyjne	236 221
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	236 221
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	6 111 419
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	36 603 003
WSPÓŁCZYNNIKI I BUFORY KAPITAŁOWE		
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	16,05
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	16,05
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	16,70
64	Wymóg bufora dla poszczególnych instytucji	6,00
65	w tym: wymóg utrzymywania bufora zabezpieczającego	1,25
66	w tym: wymóg utrzymywania bufora antycyklicznego	0,00
67	w tym: wymóg utrzymywania bufora ryzyka systemowego	-
67a	w tym: bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym	0,25
68	Kapitał podstawowy Tier 1 dostępny w celu pokrycia buforów (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	8,05
KWOTY PONIŻEJ PROGÓW ODLICZEŃ (przed ważeniem ryzyka)		
72	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich)	40 495
75	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota poniżej progu 10 %, po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3)	87 992

KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I

Instrumenty kapitałowe i powiązane ažio emisyjne w pozycji tej uwzględniono kapitał akcyjny i kapitał zapasowy na dzień 31 grudnia 2016 roku. Kapitał akcyjny wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej. Szczegółowe informacje na temat cech instrumentów kapitałowych przedstawia Tabela nr 24. Kapitał zapasowy tworzony jest z odpisów z zysku i premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji.

Zyski zatrzymane w pozycji zyski zatrzymane uwzględniono niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych na dzień 31 grudnia 2016 roku w kwocie 659 412 tys. zł. Szczegółowe informacje dotyczące zmian w kapitale własnym zaprezentowano w Nocie 32 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2016 rok (różnice wyjaśnione są w pkt dotyczącym zarysu różnic w zakresie konsolidacji).

Skumulowane inne całkowite dochody pozycja ta składa się z kapitału z aktualizacji wyceny powstałego w rezultacie rozpoznania efektu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży w kwocie 2 780 tys. zł oraz efektu wyceny instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych w kwocie -31 677 tys. zł.

Kapitał rezerwy definiowany jest jako kapitał w rozumieniu mających zastosowanie standardów rachunkowości, z wyjątkiem wszelkich kwot już uwzględnionych w ramach skumulowanych innych całkowitych dochodów lub zysków zatrzymanych. Prezentowany jest po odliczeniu wszelkich obciążeń podatkowych dających się przewidzieć w chwili wyliczenia tej kwoty i wyniósł 43 640 tys. zł.

Fundusz ogólnego ryzyka w kwocie 995 020 tys. zł przeznaczony jest na pokrycie kosztów i strat związanych z niezidentyfikowanymi ryzykami działalności bankowej, na które Bank nie utworzył odrębnej rezerwy.

Zysk z bieżącego okresu Banku za rok 2016 wyniósł 162 818 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2016r., zgodnie z art. 26 CRR oraz na podstawie zgody otrzymanej od KNF, Bank zaliczył do funduszy własnych kwotę 100 000 tys. zł.

KOREKTY REGULACYJNE / POZYCJE POMNIEJSZAJĄCE KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I

Dodatkowe korekty wartości wynoszą -13 367 tys. zł, pomniejszają kapitał podstawowy Tier I i związane są z korektą wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny.

Wartości niematerialne i prawne zgodnie z art. 37 Rozporządzenia CRR, na dzień 31 grudnia 2016 r. korekta w kapitale podstawowym Tier I związana z innymi wartościami niematerialnymi i prawnymi wyniosła -384 023 tys. zł.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego opartego na przyszłej rentowności i niewynikającego z różnic przejściowych wynoszą 41 346 tys. zł, pomniejszają kapitał podstawowy Tier I, zgodnie z art. 38 Rozporządzenia CRR.

Rezerwa z tytułu instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne jest to kwota w wysokości 30 779 tys. zł, która ze znakiem ujemnym jest składową pozycją nr 3 i zgodnie z artykułem 33 Rozporządzenia CRR Bank nie włącza jej do funduszy własnych.

Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468 Rozporządzenia CRR oraz zaleceniem KNF, w 2016 roku niezrealizowane zyski mogą być uwzględniane w kalkulacji funduszy własnych w wysokości 60%, a niezrealizowane straty w wysokości 100%. Korekty regulacyjne w wysokości 23 218 tys. zł. dotyczące niezrealizowanych zysków stanowią pozycję korygującą pozycję skumulowanych całkowitych dochodów, o której mowa wyżej.

KAPITAŁ TIER II

Instrumenty kapitałowe i powiązane azio emisyjne zgodnie z decyzją z dnia 9 lutego 2011 roku Bank uzyskał zgodę KNF na zaliczenie do funduszy uzupełniających środków pieniężnych w kwocie 25 000 tys. EUR zgodnie z warunkami umowy pożyczki podporządkowanej zawartej w dniu 31 sierpnia 2010 roku pomiędzy Raiffeisen Bank Polska S.A. i RBI z terminem spłaty w dniu 3 września 2017 roku. Zgodnie z zasadami amortyzacji, o których mowa w art. 64 Rozporządzenia CRR, do kapitału Tier II na dzień 31 grudnia 2016 roku zaliczono 15 021 tys. zł.

Zgodnie z decyzją z dnia 14 lipca 2014 roku Bank uzyskał zgodę KNF na zaliczenie do Tier II środków pieniężnych w kwocie 50 000 tys. EUR zgodnie z warunkami umowy pożyczki podporządkowanej zawartej w dniu 26 marca 2014 roku pomiędzy Raiffeisen Bank Polska S.A. i RBI z terminem spłaty w dniu 31 marca 2024 roku. Do kapitału Tier II na dzień 31 grudnia 2016 roku zaliczono 221 200 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2016 w kapitale Tier II uwzględniono w pozycji instrumenty kapitałowe i powiązane azio emisyjne kwotę 236 221 tys. zł z tytułu obu wyżej wymienionych transz instrumentów kapitałowych.

ŁĄCZNY KAPITAŁ

W pozycji łącznego kapitału zaprezentowano kwotę funduszy własnych na dzień 31 grudnia 2016 roku stanowiących sumę kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier II. Łączne fundusze własne na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniosły 6 111 419 tys. zł.

8.2. Główne cechy instrumentów kapitałowych

Zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) nr 1423/2013, Bank zobowiązany jest do ujawniania głównych cech emitowanych instrumentów, o których mowa w art. 437 ust. 1 lit. b) Rozporządzenia CRR. Bank wypełnia i publikuje szczegółowy opis głównych cech instrumentów kapitałowych zgodnie ze wzorem przedstawionym w załączniku II, na podstawie instrukcji zawartych w załączniku III.

Tabela 24. Główne cechy instrumentów kapitałowych

Cechy instrumentów		
1	Emitent	Raiffeisen Bank Polska S.A.
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku niepublicznym)	-
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	prawo polskie
Ujmowanie w kapitale regulacyjnym		
4	Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Tier I
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Tier I
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-skonsolidowanym/ na poziomie jednostkowym oraz sub-skonsolidowanym)	jednostkowe/skonsolidowane
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	akcje zwykłe
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w min, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy):	a) seria B - 14 725 800 b) seria C - 14 753 070 c) seria D - 62 039 250 d) seria E - 30 506 040 e) seria F - 29 997 000 f) seria G - 29 997 000 g) seria H - 104 998 590 h) seria I - 44 995 500 i) seria J - 74 992 500 j) seria K - 85 991 400 k) seria L - 79 992 000 l) seria M - 88 173 000 m) seria N - 244 657 350 n) seria O - 92 199 870 o) seria P - 170 910 180 p) seria Q - 49 758 660 q) seria R - 32 205 870 r) seria S - 956 567 970 s) seria T - 49 222 350
9	Wartość nominalna instrumentu	9 090
9a	Cena emisyjna	a) seria B - seria N - 9 090 b) seria O - 17 064 c) seria P - seria Q - 18 266 d) seria R - 18 771 e) seria S - 25 781 f) seria T - 22 714
9b	Cena wykupu	-
10	Klasyfikacja księgową	Kapitał zakładowy

- a) seria B - 1995-10-25
- b) seria C - 1996-06-20
- c) seria D - 1997-07-24
- d) seria E - 2000-01-13
- e) seria F - 2000-06-06
- f) seria G - 2001-05-30
- g) seria H - 2001-08-31
- h) seria I - 2001-08-31
- i) seria J - 2003-07-16
- j) seria K - 2005-01-05
- k) seria L - 2006-10-16
- l) seria M - 2008-03-04
- m) seria N - 2008-10-23
- n) seria O - 2008-12-24
- o) seria P - 2009-05-13
- p) seria Q - 2010-07-06
- q) seria R - 2011-11-29
- r) seria S - 2012-05-24
- s) seria T - 2014-11-28

11	Pierwotna data emisji	
12	Wieczyste czy terminowe	wieczyste
13	Pierwotny termin zapadalności	brak terminu zapadalności
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	nie dotyczy
15	Termin wykupu opcjonalnego, termin wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	nie dotyczy
16	Kolejne terminy wykupu, jeśli dotyczy	nie dotyczy
Kupony / dywidendy		
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	nie dotyczy
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacania dywidendy	nie
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem terminu)	-
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem kwoty)	-
21	Istnienie opcji z oprocentowaniem rosnącym lub innej zachęty do wykupu	nie
22	Niekumulowane czy skumulowane	niekumulowane
23	Zamienne lub niezamienne	niezamienne
24	Jeśli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące wymianę	nie dotyczy
25	Jeśli zamienne, w pełni czy częściowo	nie dotyczy
26	Jeśli zamienne, wskaźnik konwersji	nie dotyczy
27	Jeśli zamienne, zmiana obowiązkowa czy opcjonalna	nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	nie dotyczy
32	W przypadku odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	nie dotyczy
33	W przypadku odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	nie dotyczy
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkowania w przypadku likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejowanego, w odniesieniu do danego)	nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	nie
37	Jeśli tak, należy określić niezgodne cechy	nie dotyczy

8.3. Uzgodnienie pozycji funduszy własnych z bilansem w zbadanym sprawozdaniu finansowym

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie pozycji bilansowych wykorzystywanych do obliczania funduszy własnych i regulacyjnych funduszy własnych, według metodyki opisanej w załączniku I do Rozporządzenia Wykonawczego (UE) 1423/2013 oraz zgodnie z wymogiem art. 437 ust.1 lit a) Rozporządzenia (UE) 575/2013.

Tabela 25. Różnice w pozycjach funduszy własnych Banku wnikające z zakresu konsolidacji do celów rachunkowości i regulacji ostrożnościowych (w tys. złotych)

POZYCJE SKONSOLIDOWANEJ SYTUACJI FINANSOWEJ WYKORZYSTYWANE DO OBLICZANIA FUNDUSZY WŁASNYCH	stan na 31.12.2016	korekta dot. spółek niepodlegających konsolidacji ostrożnościowej	filtry			w tym aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego o oparte na przyszłej rentowności i niewynikające z różnic przejściowych	amortyzacja pożyczek podporządkowanych	POZYCJE FUNDUSZY WŁASNYCH
			korekty dotyczące niezrealizowanych zysków	korekty wartości (z tyt. ostrożnej wyceny)	kapitały rezerwo we odzwierciedlające wartość godziwą			
Aktywa								
Pochodne instrumenty finansowe	466 709	-	-	-13 367	-	-	-	-13 367
Inwestycyjne papiery wartościowe	7 947 954	-	-	-	-	-	-	-
Wartości niematerialne	383 083	940	-	-	-	-	-	-384 023
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	127 668	-	-	-	-	41 336	-	-41 346
Pasywa								
Zobowiązania podporządkowane	332 096	-	-	-	-	-	-95 875	236 221
Kapitały własne								
Kapitał akcyjny	2 256 683	-	-	-	-	-	-	2 256 683
Kapitał zapasowy	2 287 607	183	-	-	-	-	-	2 287 790
Pozostałe kapitały, w tym:	1 002 488	-	-23 218	-	30 779	-	-	1 010 049
fundusz ogólnego ryzyka bankowego	995 018	-	-	-	-	-	-	995 018
rozliczenia z tyt. zakupu części przedsiębiorstwa	-3 883	-	-	-	-	-	-	-3 883
wycena aktywów dostępnych do sprzedaży	-5 390	-	-23 218	-	-	-	-	-28 608
wycena instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne	-30 779	-	-	-	30 779	-	-	0
fundusz na działalność maklerską	1 000	-	-	-	-	-	-	1 000

pozostałe kapitały rezerwowe	46 522	-	-	-	-	-	-	46 522
Wynik bieżącego roku	14 756	85 244	-	-	-	-	-	100 000
Niepodzielony wynik finansowy	801 147	-141 735	-	-	-	-	-	659 412
Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)								6 111 419

9. Dźwignia finansowa

Wskaźnik dźwigni wyznaczony został zgodnie z przepisami Rozporządzenia CRR oraz Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/62 z dnia 10 października 2014 roku zmieniającym Rozporządzenie CRR w odniesieniu do wskaźnika dźwigni.

Wskaźnik dźwigni finansowej kalkuluje się jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża jako wartość procentową. Miara ekspozycji całkowitej jest sumą wartości ekspozycji określonych zgodnie z Rozporządzeniem 2015/62 z tytułu wszystkich aktywów i pozycji pozabilansowych nieodliczonych przy wyznaczaniu miary kapitału Tier I.

Kapitał Tier I do wskaźnika dźwigni został policzony zgodnie z Rozporządzeniem CRR przy zastosowaniu opcji narodowych zdefiniowanych w Ustawie Prawo Bankowe art. 171a. Dniem odniesienia dla poniższych danych jest 31.12.2016 roku. Prezentowany wskaźnik dźwigni kalkulowany jest w odniesieniu do kapitału Tier 1 według definicji przejściowej. W tabeli nr 26 zaprezentowano informację na temat wskaźnika dźwigni finansowej oraz podział miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2016/200 z dnia 15 lutego 2016 r. ustanawiającym wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do ujawniania informacji na temat wskaźnika dźwigni instytucji. W wierszach została zachowana numeracja pozycji zgodna ze wzorem zaprezentowanym w Rozporządzeniu 2016/200.

Tabela 26. Wspólne ujawnienie wskaźnika dźwigni zgodnie z tabelą LRCom z Rozporządzenia 2016/200 (w tys. zł)

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych i transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych)		
1	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych, ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	54 300 324
3	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych) (suma wierszy 1 i 2)	54 300 324
Ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych		
4	Koszt odtworzenia związany z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (tj. z pominięciem kwalifikującego się zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce)	493 339
5	Kwoty narzutu w odniesieniu do potencjalnej przyszłej ekspozycji związanej z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (metoda wyceny według wartości rynkowej)	330 679
7	(Odliczenia aktywów wierzytelności w odniesieniu do zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce zapewnionego w transakcjach na instrumentach pochodnych)	-114 847
11	Całkowite ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych (suma wierszy 4–10)	709 171
Inne ekspozycje pozabilansowe		
17	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	9 064 333
18	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	-6 806 872
19	Inne ekspozycje pozabilansowe (suma wierszy 17 i 18)	2 257 462
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		

20	Kapitał Tier I	5 875 197
21	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3, 11, 16, 19, EU-19a i EU-19b)	57 266 957
Wskaźnik dźwigni		
22	Wskaźnik dźwigni	10,26%
Wybór przepisów przejściowych i kwota wyłączonych pozycji powierniczych		
EU-23	Wybór przepisów przejściowych na potrzeby określenia miary kapitału	przejściowe
EU-24	Kwota wyłączonych pozycji powierniczych zgodnie z art. 429 ust. 11 rozporządzenia (UE) nr 575/2013	-

Tabela nr 27 prezentuje uzgodnienie ekspozycji całkowitej do wyliczenia wskaźnika dźwigni z wartością aktywów w opublikowanym rocznym sprawozdaniu finansowym.

Tabela 27. Zestawienie dotyczące uzgodnienia aktywów księgowych i ekspozycji wskaźnika dźwigni zgodnie z tabelą LRSum z Rozporządzenia 2016/200 (w tys. zł)

		Kwota mająca zastosowanie
1	Aktywa razem według opublikowanych sprawozdań finansowych	62 322 307
2	Korekta z tytułu jednostek objętych konsolidacją na potrzeby rachunkowości, ale nieobjętych zakresem konsolidacji regulacyjnej	8 745
3	(Korekta z tytułu aktywów powierniczych ujętych w bilansie zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości, ale wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 13 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	0
4	Korekta z tytułu instrumentów pochodnych	851 178
5	Korekta z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (SFT)	0
6	Korekta z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. konwersja na kwoty ekwiwalentu kredytowego ekspozycji pozabilansowych)	-6 806 872
EU-6a	(Korekta z tytułu ekspozycji wewnątrz grupy wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	0
EU-6b	(Korekta z tytułu ekspozycji wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 14 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	0
7	Inne korekty	891 598
8	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	57 266 957

Tabela nr 28 prezentuje podział ekspozycji bilansowych.

Tabela 28. Podział ekspozycji bilansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych) zgodnie z tabelą LRSpl z Rozporządzenia 2016/200 (w tys. zł)

		Kwota mająca zastosowanie
EU-1	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych), w tym:	54 300 324
EU-3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego, w tym:	54 300 324
EU-5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	16 426 567
EU-6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego, których nie traktuje się jak państwa	109 090
EU-7	Instytucje	191 674

EU-8	Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	18 965 205
EU-9	Ekspozycje detaliczne	7 065 841
EU-10	Przedsiębiorstwa	6 840 832
EU-11	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	2 906 560
EU-12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa niegenerujące zobowiązania kredytowego)	1 794 555

Tabela nr 29 prezentuje procedury stosowane w celu zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej oraz czynniki, które miały wpływ na wskaźnik dźwigni pomiędzy bieżącym okresem, a ostatnim w którym wskaźnik dźwigni był prezentowany.

Tabela 29. Informacja jakościowa zgodnie z tabelą LRQua z Rozporządzenia 2016/200

1	Opis procedur stosowanych w celu zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej	<p>W ramach „Strategii zarządzania ryzykiem w Raiffeisen Bank Polska S.A.” Bank wskazał główne cele dot. zarządzania poszczególnymi ryzykami i w ramach ryzyka kapitałowego Bank zawarł cele związane z ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej. Dodatkowo w „Strategii (...)” wskazano minimalne wymogi dla głównych miar ryzyka (w tym dla wskaźnika dźwigni finansowej).</p> <p>W ramach analizy ryzyka kapitałowego w „Metodologii procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego” (ICAAP) wskazano, że ryzyko kapitałowe odzwierciedla stopień wykorzystania dźwigni finansowej przez Bank i możliwość wyczerpywania kapitału będącego wynikiem zbyt wysokiego akceptowanego ryzyka w różnych obszarach działalności. Bank monitoruje kierunki zmian w ramach swojej organizacji oraz w otoczeniu, w celu efektywnego zarządzania ryzykiem kapitałowym. Analizy obejmują kwestie związane z konsumpcją kapitału oraz z możliwościami zasilenia bazy kapitałowej. Dodatkowo ocena ryzyka dźwigni finansowej stanowi element pomiaru ryzyka kapitałowego w ramach procesu ICAAP, który wykonywany jest w cyklach kwartalnych.</p> <p>Bank prowadzi bieżący monitoring wskaźnika dźwigni finansowej oraz tworzy prognozy krótko- i średnioterminowe w zakresie kształtowania wskaźnika dźwigni oraz jej elementów – wysokości funduszy własnych oraz ekspozycji. Bank sporządza w okresach miesięcznych raport prezentujący przegląd wskaźników nadzorczych, w tym monitoring wskaźnika dźwigni oraz kształtowanie poziomu kapitału kapitału regulacyjnego i wewnętrznego. Raport ten jest prezentowany w cyklach miesięcznych Komitetowi ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz w cyklach kwartalnych Komitetowi Ryzyka i Zarządowi Banku.</p>
2	Opis czynników, które miały wpływ na wskaźnik dźwigni w okresie, którego dotyczy ujawniony wskaźnik dźwigni	<p>Wskaźnik dźwigni w stosunku do grudnia 2015 roku zwiększył się o 2,04 p.p. Na wskaźnik dźwigni w grudniu 2016 roku miały wpływ następujące czynniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczny spadek ekspozycji w wyniku: <ul style="list-style-type: none"> ▪ spadku zobowiązań pozabilansowych; ▪ zmniejszenia ekspozycji wobec rządów i banków centralnych; ▪ transakcji sprzedaży spółki Raiffeisen-Leasing Polska. • wzrost funduszy własnych ze względu na: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zaliczenie do funduszy własnych wyniku z 2015 roku w kwocie 160 mln zł; ▪ zaliczenie do funduszy własnych wyniku z 2016 roku w kwocie 100 mln zł; ▪ zmniejszenie wartości niematerialnych i prawnych w 2016 roku ze względu na dokonanie opisu i spisanie wartości firmy.

W grudniu 2010 r. Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego opublikował wytyczne (Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system), w których określono metodę obliczania wskaźnika dźwigni. W tych przepisach przewidziano okres obserwacji od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 1 stycznia 2017 r., podczas którego monitorowany będzie wskaźnik dźwigni, jego składniki i tendencje

w korelacji z wymogiem opartym na ryzyku. Na podstawie wyników okresu obserwacji Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego zamierza dokonać ostatecznego dostosowania definicji i kalibracji wskaźnika dźwigni w pierwszej połowie 2017 r., tak aby w dniu 1 stycznia 2018 r. wskaźnik ten stał się wiążącym wymogiem w oparciu o odpowiedni przegląd i kalibrację. W wytycznych Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego przewidziano również wymóg ujawniania wskaźnika dźwigni i jego składników począwszy od dnia 1 stycznia 2015 r. Uwzględniając powyższe oraz mając na uwadze prawne aspekty wprowadzania wskaźnika dźwigni tj. art 511 CRR, Komisja Europejska przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie dotyczące wpływu i skuteczności wskaźnika dźwigni. W stosownych przypadkach przedmiotowemu sprawozdaniu powinien towarzyszyć wniosek ustawodawczy dotyczący wprowadzenia stosownej liczby poziomów wskaźnika dźwigni, który instytucje funkcjonujące zgodnie z różnymi modelami biznesowymi byłyby zobowiązane osiągnąć. Do roku 2017 Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego będzie monitorował wskaźnik dźwigni w celu ustalenia minimalnego wymogu, który obowiązywałby od roku 2018. Wstępne minimum wymogu do roku 2017 jest ustalone na poziomie 3%.

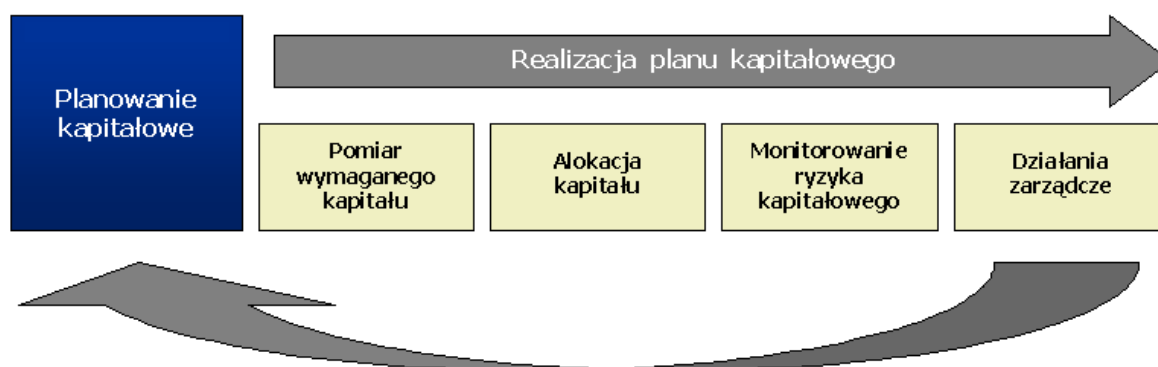
10. Adekwatność kapitałowa

10.1. Zarządzanie adekwatnością kapitałową

Monitorowanie adekwatności kapitałowej oraz limitów kapitałowych ma na celu zapewnienie, że profil ryzyka Banku oraz poziom kapitału są zgodne z planem kapitałowym i stanowi podstawę dla podejmowania działań w procesie zarządzania kapitałem. Zarządzanie kapitałem w Banku ma na celu ograniczanie ryzyka kapitałowego rozumianego jako ryzyko niewypełnienia norm nadzorczych w zakresie adekwatności kapitałowej oraz jednocześnie ryzyko braku możliwości realizacji celów biznesowych wynikające z niewłaściwego poziomu kapitałów, ich nieefektywnej struktury lub nieefektywnego wykorzystania.

Proces zarządzania kapitałem zorganizowany jest wg poniższego schematu.

Schemat II - Proces zarządzania kapitałem

Wysokość i stabilność kapitałów determinuje skalę działalności Banku oraz odzwierciedla jego wypłacalność i bezpieczeństwo, dlatego Bank zwraca szczególną uwagę na proces planowania kapitałowego. Planowanie kapitałowe, którego produktem jest plan kapitałowy odbywa się w cyklu minimum rocznym. Przegląd założeń planu kapitałowego jest wykonywany kilkakrotnie w ciągu roku w zależności od zmieniającej się sytuacji biznesowej wywołanej czynnikami wewnętrznymi, bądź zewnętrznymi. Określając zapotrzebowanie na kapitał oraz sposoby jego wykorzystania, Bank ma na względzie wymagania właściciela Banku, wymogi nadzorcze oraz aktualny i planowany profil ryzyka. W procesie planowania kapitałowego określone są cele kapitałowe, kapitał potrzebny do realizacji celów biznesowych wyznaczonych w strategii Banku oraz struktura kapitału niezbędna do realizacji tych celów. Istotnym elementem planowania jest scenariuszowa analiza wrażliwości, z której wynika poziom odporności Banku na zdarzenia niekorzystnie wpływające na współczynniki kapitałowe (poprzez zwiększenie ekspozycji na ryzyko lub zmniejszenie kapitału dostępnego na pokrycie ryzyk). Planowana konsumpcja kapitału odnosi się zarówno do poszczególnych typów ryzyk objętych w Banku pomiarem jak i do jednostek biznesowych generujących ryzyko. Na podstawie analizy konsumpcji kapitału oraz wyników scenariuszowej analizy wrażliwości ustalane są limity kapitałowe. System limitów kapitałowych jest systemem wczesnego ostrzegania pozwalającym na zarządzanie konsumpcją kapitału w Banku na poziomie poszczególnych jednostek organizacyjnych.

10.2. Adekwatność kapitału regulacyjnego

Normą nadzorczą w zakresie adekwatności kapitałowej jest łączny współczynnik kapitałowy zdefiniowany w art. 92 ust. 1 pkt c Rozporządzenia CRR. Zgodnie z przepisami Rozporządzenia CRR, Bank powinien spełniać minimalne wymagania regulacyjne odnośnie współczynników kapitałowych, tj. utrzymywać łączny współczynnik kapitałowy powyżej 8%, współczynnik kapitału Tier I powyżej 6% oraz współczynnik kapitału podstawowego powyżej 4,5%. KNF określił dla Banków w Polsce wyższe wymagania odnośnie minimalnych wartości współczynników jakie powinny być utrzymywane: 12% - dla łącznego współczynnika kapitałowego oraz 9% dla współczynnika kapitału Tier I. W związku z wejściem w życie w 2015 r. Ustawy o nadzorze makroostrożnościowym, która transponuje przepisy Dyrektywy CRD IV do polskiego porządku prawnego, na dzień 31 grudnia 2016 r. bank zobowiązany jest dodatkowo utrzymywać fundusze własne na poziomie, który pozwoli pokryć wyznaczone na mocy przepisów ustawy bufory.

Z uwagi na powyższe Bank jest zobowiązany do przestrzegania dodatkowych wymogów w zakresie funduszy własnych:

- na podstawie art. 138 ust. 1 pkt 2a ustawy Prawo bankowe:
 - 1) od października 2015 roku bank jest zobowiązany przez Komisję Nadzoru Finansowego do uwzględnienia dodatkowego wymogu kapitałowego w wysokości 2,08 p.p. na pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych; w październiku 2016 roku, w wyniku przeglądu procesu, bank otrzymał decyzję aktualizującą wysokość wymogu - dodatkowy wymóg kapitałowy wynosi obecnie 2,56 p.p.;
- na podstawie art. 19 w zw. z art. 84 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym:
 - 2) od stycznia 2016 roku bank jest zobowiązany utrzymywać dodatkową kwotę kapitału z tytułu bufora zabezpieczającego w wysokości 1,25 p.p.;
- na podstawie art. 39 ust. 1 w zw. z art. 38 ust. 1 i 2 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym:
 - 3) bank został zidentyfikowany przez Komisję Nadzoru Finansowego jako inna instytucja o znaczeniu systemowym i w związku z tym, od sierpnia 2016 roku na bank nałożony został bufor w wysokości 0,25 p.p.

W związku z tym, minimalny łączny współczynnik kapitałowy nie powinien być na poziomie niższym niż określony w Tabeli 30.

Tabela 30. Wymogi dotyczące minimalnych poziomów łącznego współczynnika kapitałowego

	Wymogi regulacyjne	Rekomendacje nadzorcze
Minimum dla łącznego współczynnika kapitałowego	8,00%	12,00%
Pokrycie ryzyka wynikającego z portfela walutowych kredytów hipotecznych	2,56%	2,56%
Bufor zabezpieczający	1,25%	1,25%
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym	0,25%	0,25%
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	12,06%	16,06%

Tabela 31. Współczynniki kapitałowe oraz wymogi kapitałowe Banku

Pozycja	
Łączny współczynnik kapitałowy	16,70%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	16,05%

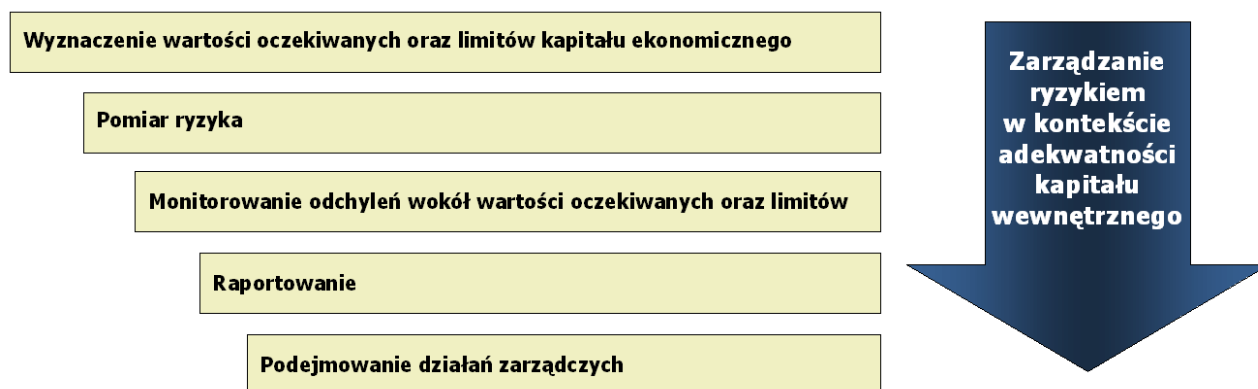
Współczynnik kapitału Tier I	16,05%
Fundusze własne do wyliczenia współczynnika wypłacalności	6 111 419
Kapitał podstawowy Tier I	5 875 197
Wymogi kapitałowe	2 928 240
Ryzyko kredytowe i kontrahenta	2 613 173
Ryzyko operacyjne	271 001
Ryzyko rynkowe	44 066

10.3. Adekwatność kapitału wewnętrznego

Bank dostosowuje wielkość funduszy własnych do poziomu i rodzaju ryzyka, na jakie jest narażona oraz do charakteru, skali i złożoności prowadzonej działalności. W tym celu opracowano i wdrożono proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego - ICAAP (ang. Internal Capital Adequacy Assessment Process), który służy utrzymaniu funduszy własnych na poziomie adekwatnym do profilu i poziomu ryzyka ponoszonego w działalności. Niezależnie od regulacyjnych metod pomiaru wymogów kapitałowych, Bank przeprowadza niezależną ocenę bieżącej oraz przyszłej adekwatności kapitałowej w ramach procesu wewnętrznej oceny adekwatności kapitałowej – procesu ICAAP. Celem tego procesu jest zapewnienie, że utrzymywany poziom funduszy własnych oraz ich charakter gwarantują wypłacalność oraz stabilność działalności Banku. Bank przyjmuje założenie, że ryzyko jest kategorią mierzalną. Miarą ryzyka jest prawdopodobieństwo wystąpienia straty finansowej o określonej wielkości. Co za tym idzie Bank, korzystając z narzędzia pomiaru, określa wartość strat oczekiwanych występujących z największym prawdopodobieństwem oraz strat nieoczekiwanych występujących z prawdopodobieństwem korespondującym z apetytem na ryzyko. W celu pokrycia strat oczekiwanych oraz nieoczekiwanych Bank tworzy fundusze, w których ciężar będą te straty rozliczane. Straty nieoczekiwane ze względu na swoją charakterystykę wchodzi w ciężar kapitałów własnych Banku, a ich oszacowana wielkość stanowi wymóg kapitałowy, który w ramach Filaru II NUK nazywany jest kapitałem wewnętrznym. Prawdopodobieństwo, przy którym obserwowana jest wartość kapitału wewnętrznego jest związane ze skłonnością do podejmowania ryzyka przez właścicieli Banku. Wyznaczane jest ono w ramach budowania strategii ryzyka poprzez zdefiniowanie apetytu na ryzyko. Bank wyznacza kapitał ekonomiczny na poziomie ufności 99,95%.

W celu zagwarantowania adekwatności wyznaczania kapitału wewnętrznego bank definiuje system zarządzania ryzykiem. W ramach ww. systemu Bank określa profil swojego ryzyka, aparat pomiaru, a także osadza proces zarządzania ryzykiem. Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego składa się z warstwy ramowej (określającej ramy metodologiczne procesu) oraz raportowo-kontrolnej (zapewniającej skuteczny proces pomiaru, monitorowania oraz raportowania).

Schemat III - Proces zarządzania kapitałem w kontekście procesu adekwatności kapitału wewnętrznego

Zgodnie z założeniami procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego Bank dokonuje kwantyfikacji ryzyka, która pozwala określić jaki jest profil oraz poziom ryzyka. W celu osadzenia procesu zarządzania ryzykiem, który nadawałby oraz odbierałby sygnały w relacji z działalnością biznesową, Bank zbudował system alokacji kapitału wewnętrznego. Kapitał alokowany jest zgodnie z poziomem ryzyka jednostek/portfeli. Poziom ryzyka definiowany jest w oparciu o kryteria zgodnie z modelem alokacji zatwierdzanym przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą Banku. Ramy procesu kontroli ryzyka tworzone są w momencie procesu budżetowego, gdzie wyznaczane są wielkości oczekiwane oraz limity konsumpcji kapitału wewnętrznego.

Kapitał wewnętrzny jest wynikiem modeli pomiaru ryzyka. Bank dąży do zbudowania aparatu, który pozwalałby określić prawdopodobieństwo zajścia zdarzeń implikujących dany poziom strat. W zależności od informacji, które Bank posiada o historycznej realizacji strat Bank stosuje różnorodne metody aproksymacji rozkładów prawdopodobieństwa. W przypadku kategorii ryzyka, dla których Bank dysponuje odpowiednią historią obserwacji zmienności czynników ryzyka, Bank posługuje się metodami ilościowymi, wśród których znajdują się następujące metody:

- analityczne wyznaczania rozkładów prawdopodobieństwa oparte o założenia zaczerpnięte z rachunku aktuarialnego – **ryzyko kredytowe**,
- dopasowania teoretycznego rozkładu strat – **ryzyko operacyjne**,
- wartości zagrożonej (Value at Risk):
 - parametryczna – **ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności**,
 - historyczna – **ryzyko walutowe**.

Dla koszyka ryzyk, dla których Bank nie dysponuje reprezentatywną próbą historyczną Bank dokonuje oceny poziomu prawdopodobieństwa realizacji danej kategorii ryzyka za pomocą tzw. metod jakościowych. Narzędziem pomiaru ryzyka jest kwestionariusz ocen punktowych ryzyka, który jest mapowany do skali prawdopodobieństwa zatwierdzonej przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą Banku.

11. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze

11.1. Proces ustalenia polityki zmiennych składników wynagrodzeń

Proces wdrożenia w Raiffeisen Bank Polska S.A. postanowień uchwały KNF nr 258/2011 - w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze - prowadzony był z merytorycznym udziałem następujących jednostek organizacyjnych: Departament Zarządzania Kapitałem Ludzkim, Departament Prawny, Departament Strategii i Organizacji, Departament Zgodności ze Standardami i Bezpieczeństwa, Departament Zarządzania Ryzykiem oraz Departament Rachunkowości Finansowej i Podatków.

Postanowienia w/w uchwały KNF zostały implementowane w ramach „Lokalnych Wytycznych Korporacyjnych” regulujących politykę w zakresie zarządzania wynagrodzeniami pieniężnymi i niepieniężnymi (*Group Directive Total Rewards Management*) w Raiffeisen Bank Polska S.A. Wyżej wspomniane wytyczne stanowiły przełożenie wytycznych Grupy RBI na lokalne warunki zarówno prawne jak i obowiązujące w Banku. W „Lokalnych Wytycznych Korporacyjnych - Zarządzanie Wynagrodzeniami Całkowitymi” w szczególności zostały zawarte zapisy dotyczące wytycznych w zakresie zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu uchwały 258/2011 KNF.

Zasady ustalania listy osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu uchwały 258/2011 KNF są uregulowane w aktualnym dokumencie uzupełniającym - Wyznaczenie Kadry Kierowniczej „Podejście Funkcjonalne” dla Instytucji Grupy RBI (*Identified Staff Assessment „Functional Approach” for RZB Group of Institutions*). W myśl tych zasad ocena i wybór stanowisk kierowniczych odbywa się corocznie, a lista akceptowana jest przez Zarząd Banku, Komitet ds. Wynagrodzeń i Radę Nadzorczą.

Jednocześnie – zgodnie z postanowieniami uchwały KNF 258/2011 – w dniu 12 czerwca 2012 roku Rada Nadzorcza powołała spośród swoich Członków Komitet ds. Wynagrodzeń.

Pierwotny skład Komitetu:

- Dr Herbert Stepic – Przewodniczący,
- Martin Grill – Zastępca Przewodniczącego,
- Aris Bogdaneris – Członek,
- Othon Kollyriotis – Członek.

W 2016 roku w skład Komitetu ds. Wynagrodzeń powołani byli:

- Dr Karl Sevelde – Przewodniczący,
- Martin Grill – Zastępca Przewodniczącego,
- Dr Johan Strobl – Członek.

Zgodnie z obowiązującym w 2016 roku Regulaminem do zadań Komitetu ds. Wynagrodzeń należy:

- wydawanie opinii na temat polityki dotyczącej zmiennych składników wynagrodzeń, w tym kwoty i składników wynagrodzenia, z uwzględnieniem rozważnego i stabilnego zarządzania ryzykiem

przez Bank, jego kapitału i płynności, należytej dbałości o jego długookresowy dobrobyt oraz interes swoich akcjonariuszy,

- podejmowanie decyzji we wszystkich sprawach dotyczących uposażeń oraz najważniejszych warunków zatrudnienia ścisłego kierownictwa Banku (w tym, bez ograniczeń, przeglądy wynagrodzeń oraz określanie wysokości premii i celów dotyczących wyników), w szczególności w odniesieniu do osób zajmujących stanowiska kierownicze w pionie zarządzania ryzykiem i szefa funkcji zgodności z przepisami,
- rekomendowanie Radzie Nadzorczej zmian dotyczących warunków umów zatrudnienia członków ścisłego kierownictwa Banku.

Zgodnie z Regulaminem Komitetu ds. Wynagrodzeń posiedzenia zwołuje Przewodniczący, gdy wymagają tego zadania i kompetencje Komitetu, jednak nie rzadziej niż cztery razy w roku.

W roku obrachunkowym 2016 Komitet spotkał się 4-krotnie, w dniach:

- 10 marca 2016 roku,
- 7 czerwca 2016 roku,
- 7 listopada 2016 roku,
- 2 grudnia 2016 roku.

11.2. Najważniejsze informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń, w tym wynagrodzeń zależnych od wyników

Dokumentem określającym zasady wynagradzania w stosunku do osób zajmujących stanowiska kierownicze są Lokalne Wytyczne Korporacyjne.

Wynagrodzenie całkowite osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu uchwały 258/2011 KNF składa się z dwóch składników:

- część stała wynagrodzenia (wynagrodzenie zasadnicze oraz - z wyjątkiem Członków Zarządu Banku - miesięczny dodatek funkcyjny),
- część zmienna wynagrodzenia, która stanowi wynagrodzenie za wyniki osiągnięte przez pracownika w postaci nagrody rocznej.

Składniki stałe stanowią na tyle dużą część całkowitego wynagrodzenia, aby możliwe było prowadzenie elastycznej polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym nie przyznawanie w ogóle zmiennych składników wynagrodzenia w przypadku niesatysfakcjonujących wyników Banku.

11.3. Kryteria oceny wyników stanowiących podstawę uprawnień do zmiennych składników wynagrodzenia

W Banku obowiązuje sformalizowany system oceny wyników, w tym kompetencji, oparty na systemie Zarządzania przez Cele - MBO, którym objęte są wszystkie osoby zatrudnione na stanowiskach kierowniczych. Proces rozpoczyna się na początku roku od wyznaczenia celów do realizacji. Cele dla Zarządu zbieżne są z celami całego Banku, następnie cele te kaskadowane są na członków Kadry Kierowniczej Banku, w tym na osoby zajmujące stanowiska kierownicze w rozumieniu Uchwały 258/2011 KNF. Osoby te mają wyznaczone cele indywidualne i/lub zespołowe, których realizacja wraz ze spełnieniem założonych wyników finansowych całego Banku - uprawnia do przyznania im zmiennych składników wynagrodzeń. Kryteria oceny realizacji celów indywidualnych mogą być określane w sposób ilościowy lub jakościowy, w zależności od specyfiki

postawionego celu. Wyniki, które mają wpływ na część zmienną wynagrodzenia to oprócz wyników indywidualnych i wyników jednostki organizacyjnej wyniki finansowe w skali Banku za okres podlegający ocenie, min. CIR, Net Profit after Tax. Osoby zatrudnione na stanowiskach, z którymi związane są funkcje kontrolne nie mają w celach MBO wyników wskaźników jednostek organizacyjnych uzyskiwanych w kontrolowanych przez nich obszarach działalności Banku i tym samym ich wynagrodzenie zmienne nie zależy od poziomu tychże wskaźników.

Ocena realizacji poszczególnych celów osób zajmujących stanowiska kierownicze jest dokonywana na bazie rocznej, co stanowi podstawę ustalenia uprawnień do zmiennych składników wynagrodzenia.

11.4. Główne parametry oraz zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku

Wynagrodzenia zasadnicze oraz wysokość miesięcznego dodatku funkcyjnego osób zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych kształtowane są w oparciu o politykę wynagrodzeń obowiązującą w Banku. W przypadku Członków Zarządu wynagrodzenia określa Rada Nadzorcza, a dla członków Rady Nadzorczej Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Wysokość zmiennej części wynagrodzenia osób zajmujących stanowiska kierownicze zależy od wyników ich oceny indywidualnej, wyników jednostki organizacyjnej i wyników całego Banku. Wysokość części zmiennej wynagrodzenia corocznie jest przedmiotem decyzji Zarządu i zależy od oceny realizacji celów określonych w MBO. W przypadku Członków Zarządu wysokość części zmiennej określa Rada Nadzorcza biorąc pod uwagę poziom realizacji celów określonych w MBO. Budżet przeznaczony na części zmienne wynagrodzenia, w tym dla osób zajmujących stanowiska kierownicze jest przedmiotem decyzji Rady Nadzorczej Banku.

Wynagrodzenie zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu Uchwały 258/2011 KNF wypłacane/przyznawane jest w oparciu o 2 modele uzależnione od kwalifikacji do grupy stanowisk kierowniczych:

1. Stanowiska kierownicze o istotnym wpływie na profil ryzyka w Banku (ang. Material) – :
 - 50% w gotówce,
 - 50% w odroczonej instrumentach finansowych

z czego 40% obu tych części podlega odroczeniu na okres 3 lat.

2. Stanowiska kierownicze mające mniej istotny wpływ na profil ryzyka w Banku (ang. Less Material) – 100% w gotówce z czego 40% podlega odroczeniu na okres 1 roku.

Każda płatność (zarówno płatność początkowa jak i odroczone raty) podlega warunkowi braku wystąpienia zdarzenia skutkującego jej obniżeniem i/lub cofnięciem, tzw. Malus & Clawback events.

11.5. Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na linie biznesowe

Niżej podane informacje za 2016 rok zawierają następujące pozycje kosztów pracowniczych poniesionych w 2016 roku: koszty wynagrodzeń, koszty ubezpieczeń społecznych oraz wynagrodzenie dotyczące płatności w formie akcji.

Tabela 32. Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzeń za 2016 rok z podziałem na linie biznesowe i obszary zarządzania Raiffeisen Bank Polska S.A. (w zł)

Linie biznesowe i obszary zarządzania Bankiem	Koszty wynagrodzeń ² za 2016 rok
Pion Gospodarki Pieniężnej i Rynków Finansowych	28 024 565
Pion Operacji i IT	72 290 870
Pion Bankowości Korporacyjnej	71 752 705
Pion Bankowości Detalicznej	149 234 265
Pion Zarządzania Finansami	17 028 799
Pion Zarządzania Ryzykiem	51 753 190
Pion Prezesa Zarządu (w tym koszty ogólne Banku)	28 775 642
Razem:	418 860 036

² Koszty wynagrodzeń zawierają następujące pozycje kosztów osobowych: koszty wynagrodzeń, koszty ubezpieczeń społecznych oraz wynagrodzenie dotyczące płatności w formie akcji i nie uwzględniają kosztów integracji. Koszty nie zawierają kosztów nagród i premii za 2016 rok w związku z brakiem decyzji w tym zakresie.

Warszawa, 22 marca 2017 r.

W imieniu Raiffeisen Bank Polska S.A. :

Piotr Czarnecki

imię i nazwisko

Prezes Zarządu

stanowisko/funkcja

.....
podpis

Maciej Bardan

imię i nazwisko

Pierwszy Wiceprezes Zarządu

stanowisko/funkcja

.....
podpis

Jan Czeremcha

imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

stanowisko/funkcja

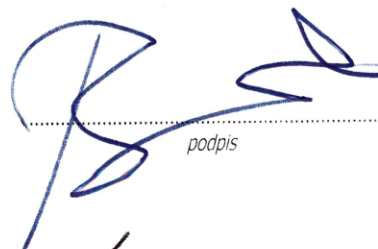

.....
podpis

Witold Broniszewski

imię i nazwisko

Członek Zarządu

stanowisko/funkcja

.....
podpis

Łukasz Januszewski

imię i nazwisko

Członek Zarządu

stanowisko/funkcja

.....
podpis

Piotr Konieczny

imię i nazwisko

Członek Zarządu

stanowisko/funkcja

.....
podpis

Maja Stankowska

imię i nazwisko

**Dyrektor Departamentu
Zarządzania Kapitałem Ludzkim**

stanowisko/funkcja

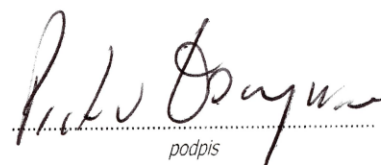

.....
**Dyrektor
Departamentu Zarządzania
Kapitałem Ludzkim** 22.03.2017
Maja Stankowska
podpis

Piotr Kowynia

imię i nazwisko

**Dyrektor Departamentu
Zarządzania Ryzykiem**

stanowisko/funkcja

.....
podpis